

Návrh využití daně z nemovitých věcí jako prostředku eliminace propadů příjmů obcí do 2000 obyvatel

Ing. David Karola

Diplomová práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav financí a účetnictví

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Ing. David Karola
Osobní číslo:	M19505
Studijní program:	N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor:	Finance
Forma studia:	Kombinovaná
Téma práce:	Návrh využití daně z nemovitých věcí jako prostředku eliminace propadů příjmů obcí do 2000 obyvatel

Zásady pro vypracování

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování.

I. Teoretická část

- Na základě literární rešerše zpracujte teoretické poznatky týkající se problematiky veřejných rozpočtů a daně z nemovitých věcí.

II. Praktická část

- Proveďte analýzu hospodaření a výběru daně z nemovitých věcí na souboru vybraných obcí.
- Zpracujte návrhy pro rozhodování obcí o dani z nemovitých věcí s pozitivním dopadem na hospodaření obcí.
- Vyhodnotte očekávané přínosy a rizika při možné změně výše daně z nemovitých věcí.

Závěr

Rozsah diplomové práce: **cca 70 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- LAJTKEPOVÁ, Eva. *Veřejné finance v České republice: teorie a praxe*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2014, 132 s. ISBN 978-80-7204-861-8.
- LEE, Robert D., Ronald Wayne JOHNSON a Philip G. JOYCE. *Public budgeting systems*. Ninth edition. Burlington: Jones & Bartlett Learning, 2013, 656 s. ISBN 978-14-4962-790-4.
- PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2015, 280 s. ISBN 978-80-247-5608-0.
- ROSEN, Harvey S., Ted GAYER a Abdülkadir CIVAN. *Public finance*. 10th ed. Maidenhead: McGraw – Hill Education, 2014, 588 s. ISBN 978-00-7715-469-1.
- SEDMIHRADSKÁ, Lucie. *Rozpočtový proces obcí*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 179 s. ISBN 978-80-7478-968-7.
- VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2020*. 15. aktualiz. vyd. Praha: Vox, 2020, 408 s. ISBN 978-80-7598-887-4.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Pavlína Kirschnerová, Ph.D.**
Ústav financí a účetnictví

Datum zadání diplomové práce: **11. února 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **27. dubna 2022**

L.S.

prof. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
garant studijního programu

Ve Zlíně dne 11. února 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA
BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 25. 4. 2022

Jméno a příjmení: David Karola

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Diplomová práce na téma Návrh využití daně z nemovitých věcí jako prostředku eliminace propadů příjmů obcí do 2000 obyvatel se zaměřuje na obce Mikroregionu Slušovicko. V teoretické části se zabývá vymezením kompetencí územní samosprávy, financováním a zejména různými aspekty daně z nemovitých věcí v České republice. V praktické části je vyhodnoceno hospodaření sledovaných obcí za léta 2017 – 2021. Dále je posouzena významnost daně z nemovitých věcí pro obecní rozpočty. Provedeno bylo i dotazování mezi starosty a vlastníky nemovitostí. V závěru jsou vyhodnoceny možnosti, jak mohou obce výnos z daně z nemovitých věcí ovlivnit.

Klíčová slova: daň z nemovitých věcí, obce, obce do 2000 obyvatel, Mikroregion Slušovicko

ABSTRACT

The diploma thesis on the topic Property Tax as a Means of Eliminating Declines in Income of Municipalities up to 2000 Inhabitants focuses on the municipalities of the Slušovicko Microregion. The theoretical part deals with the definition of the competencies of local government, financing and especially various aspects of real estate tax in the Czech Republic. The practical part evaluates the management of the monitored municipalities for the years 2017 - 2021. Furthermore, the importance of real estate tax for municipal budgets is assessed. A survey was also conducted between mayors and property owners. Finally, the possibilities of how municipalities can influence real estate tax revenue are evaluated.

Keywords: property tax, municipalities, municipalities up to 2000 inhabitants, Slušovicko Microregion

Tímto bych chtěl poděkovat Ing. Pavlíně Kirschnerové, Ph.D. za vstřícný a ochotný přístup i cenné rady a připomínky při vedení mé diplomové práce. Také bych rád poděkoval starostům obcí za sdělení potřebných informací a vyjádření svých postojů.

„Dělejme jen takovou práci, která slouží veřejnosti.“

Tomáš Baťa

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
CÍLE PRÁCE A POUŽITÉ METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 OBEC JAKO VEŘEJNOPRÁVNÍ KORPORACE	14
1.1 ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA A JEJÍ PRÁVNÍ VYMEZENÍ	14
1.2 VEŘEJNÝ SEKTOR	15
1.3 DRUHY OBCÍ V ČESKÉ REPUBLICE	15
1.4.1 Správa obce	17
1.5 VENKOVSKÝ PROSTOR.....	17
1.6 SHRNUÍ KAPITOLY 1	18
2 ROZPOČET OBCE	19
2.1 PŘÍJMY OBCÍ.....	20
2.1.1 Daňové příjmy.....	21
2.1.2 Nedaňové příjmy	21
2.1.3 Kapitálové příjmy.....	23
2.1.4 Peněžní transfery	23
2.1.5 Návrtné finanční výpomoci	23
2.2 VÝDAJE OBCÍ.....	24
2.3 ROZPOČTOVÝ PROCES	25
2.4 SHRNUÍ KAPITOLY 2	26
3 ROZPOČTOVÉ URČENÍ DANÍ.....	27
3.1 DAŇ JAKO ZDROJ VEŘEJNÝCH PŘÍJMŮ.....	27
3.1.1 Funkce daní	27
3.1.2 Třídění daní	28
3.2 SCHÉMA ROZPOČTOVÉHO URČENÍ DANÍ.....	29
3.2.1 Fiskální federalismus a decentralizace	31
3.2.2 Rozpočtová zodpovědnost	32
3.3 SHRNUÍ KAPITOLY 3	32
4 DAŇ Z NEMOVITÝCH VĚCÍ	34
4.1 MAJETKOVÉ DANĚ.....	34
4.2 CHARAKTERISTIKA DANĚ Z NEMOVITÝCH VĚCÍ.....	36
4.3 DAŇ Z POZEMKŮ	38
4.3.1 Předmět daně, poplatníci daně a osvobození daně z pozemků	39
4.3.2 Základ daně	40
4.3.3 Sazba daně.....	41
4.4 DAŇ ZE STAVEB A JEDNOTEK.....	42

4.4.1	Předmět daně, poplatníci daně a osvobození daně ze staveb a jednotek	42
4.4.2	Základ daně	43
4.4.3	Sazba daně.....	43
4.5	SHRnutí KAPITOLY 4	45
5	MOŽNOSTI OBCE NAVÝŠIT DAŇ Z NEMOVITÝCH VĚCÍ.....	46
5.1	KOEFICIENT PODLE POČTU OBYVATEL.....	46
5.2	KOEFICIENT VE VÝŠI 1,5.....	48
5.3	MÍSTNÍ KOEFICIENT	48
5.5	OZNAMOVACÍ POVINNOST OBCE.....	49
5.6	SHRnutí KAPITOLY 5	50
6	SPRÁVA DANĚ	51
6.1	SHRnutí KAPITOLY 6	52
II	PRAKTICKÁ ČÁST	53
7	VYMEZENÍ ZKOUMANÉHO ÚZEMÍ	54
7.1	SHRnutí KAPITOLY 7	56
8	ANALÝZA HOSPODAŘENÍ VYBRANÝCH OBCÍ	57
8.1	ANALÝZA HOSPODAŘENÍ OBCÍ Z POHLEDU BILANCE NA KONCI ROKU	57
8.2	ANALÝZA HOSPODAŘENÍ OBCÍ Z POHLEDU VÝŠE PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ	58
8.3	VYHODNOCENÍ MONITORUJÍCÍCH UKAZATELŮ HOSPODAŘENÍ OBCÍ.....	60
8.4	SHRnutí KAPITOLY 8	61
9	ANALÝZA VÝBĚRU DANĚ Z NEMOVITÝCH VĚCÍ VYBRANÝCH OBCÍ.....	63
9.1	SHRnutí KAPITOLY 9	65
10	KOMPARACE PŘÍSTUPU VYBRANÝCH OBCÍ K DANI Z NEMOVITÝCH VĚCÍ.....	66
10.1	SHRnutí KAPITOLY 11	67
11	VÝSTUPY Z ROZHovorŮ SE STAROSTY A EXPERTEM NA TÉMA DANĚ Z NEMOVITÝCH VĚCÍ.....	68
11.1	DAŇ Z NEMOVITÝCH VĚCÍ POHLEDEM STAROSTŮ	68
11.2	DAŇ Z NEMOVITÝCH VĚCÍ POHLEDEM ČLENA PŘEDSEDNICTVA SVAZU MĚST A OBCÍ ČESKÉ REPUBLIKY	72
11.3	DAŇ Z NEMOVITÝCH VĚCÍ POHLEDEM EXPERTA	73
11.4	SHRnutí KAPITOLY 11	74
12	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ MEZI VLASTNÍKY A SPOLUVLASTNÍKY NEMOVITÝCH VĚCÍ.....	76
12.1	VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	76
12.2	SHRnutí KAPITOLY 12	82

13	PŘÍKLADY ZKUŠENOSTÍ OBCÍ SE ZAVEDENÝMI KOEFICIENTY	83
13.1	SHRNUTÍ KAPITOLY 13	86
14	NÁVRHY PRO ROZHODOVÁNÍ OBCÍ O DANI Z NEMOVITÝCH VĚCÍ.....	87
14.1	VARIANTA A – SNÍŽENÍ PLATEB ZA DAŇ Z NEMOVITÝCH VĚCÍ.....	87
14.2	VARIANTA B – PONECHÁNÍ PLATEB ZA DAŇ Z NEMOVITÝCH VĚCÍ.....	88
14.3	VARIANTA C – NAVÝŠENÍ PLATEB ZA DAŇ Z NEMOVITÝCH VĚCÍ.....	88
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	93
	SEZNAM OBRÁZKŮ	98
	SEZNAM TABULEK.....	99
	SEZNAM PŘÍLOH.....	100

ÚVOD

Daň z nemovitých věcí představuje tradiční příjem měst a obcí a je dlouhodobě ukotvena v tuzemské legislativě upravující daně i jejich správu. Řadí se mezi nejstarší majetkové daně a v různých obměnách ji nalezneme prakticky ve všech státech světa.

Zasahuje tak do života prakticky každého vlastníka nemovitosti. Jedná se o přímou daň, která je vyměřována na základě striktních, předem známých pravidel. Zároveň je adresná a není možné se jejímu placení vyhnout, pokud se nejedná o výjimku stanovenou zákonem.

Daň z nemovitých věcí představuje také poměrně přesně odhadnutelný příjem do obecních a městských pokladen pro dané fiskální období. V českých podmínkách poměrně výjimečnou vlastností je fakt, že se jedná o jedinou klasickou daň, kterou obce bez přerozdělování státem dostávají jako svůj autonomní příjem. Obce mohou s touto daní samy disponovat a zákon jim navíc umožňuje stanovit její konečnou výši, byť stanovuje rozmezí, v jakých se má pohybovat.

Nepřehlédnutelným znakem je i skutečnost, že daň z nemovitých věcí je charakterizována tzv. principem prospěchu. To znamená, že vlastníci nemovitých věcí využívají v daném místě veřejné služby i infrastrukturu.

Téma možnosti ovlivnit výši daně z nemovitých věcí v obcích do 2000 obyvatel jsem si zvolil z toho důvodu, že venkov považuji za důležitý pro rozvoj tuzemské společnosti zejména z hlediska zachování tradic a pospolitosti, a zároveň jako prostor s řadou schopných lidí, kteří umí zodpovědně řídit svěřené území. Právě daň z nemovitých věcí je jedním z prostředků rozvoje dané lokality, byť nejde o největší část příjmových položek obcí.

Cílem předkládané diplomové práce je zmapování postoje vybraných obcí k dani z nemovitých věcí, zejména pak v souvislosti s obecním rozpočtem a rolí řádného hospodáře. Práce je rozdělena do dvou částí. V teoretické části je zejména na základě literární rešerše a statistických dat sestaven odborný podklad pro část praktickou. Zaměřuje se na obec zejména jako veřejnoprávní korporaci a vysvětluje její příjmy a výdaje.

V praktické části se zaměřuji na skutečnost, jak k dani z nemovitých věcí přistupují obce do 2000 obyvatel v Mikroregionu Slušovicko, zda ji využívají pro případ propadu příjmů a jaké jsou vůbec možnosti a ochota využívat její výši v obecní prospěch.

CÍLE PRÁCE A POUŽITÉ METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Hlavním cílem diplomové práce je zjistit, jak mohou obce do 2000 obyvatel využít daň z nemovitých věcí jako prostředek eliminace propadů příjmů. Práce se rovněž snaží o vymezení hranice, kdy je zvyšování daně pro spokojený život na venkově ještě přijatelné a zároveň pro hospodaření obcí efektivní.

V rámci práce bylo provedeno šetření využívání pravomoci při ovlivňování výnosu daně z nemovitých věcí obcemi ve zkoumaném regionu. Díky získaným poznatkům po provedené komparaci a analýze jsou formulovány návrhy a doporučení na změnu současného přístupu obcí.

Výzkumné podotázky, které jsem si kladl po celou dobu zpracování diplomové práce, mají znění:

- Jak je daň z nemovitých věcí pro malé obce z ekonomického pohledu klíčová?
- Jaký má dopad na život v obci výše daně z nemovitých věcí?
- K čemu výnos z daně z nemovitých věcí obce využívají a jak nakládají s její výší s ohledem na svou roli řádného hospodáře?

Práce je rozdělena do dvou základních částí – teoretické a prakticko-návrhové. Teoretická část, která je zpracována dle klíčových tezí obsažených v odborné literatuře, je zaměřena na vymezení územní samosprávy s akcentem na obecní zřízení, zejména pak ve venkovském prostoru. Dále se zabývá jejím rozpočtem a kompetencemi. Ve druhé pasáži je přehledně zpracována jako podklad pro další zkoumání daňová problematika se zaměřením na daň z nemovitých věcí.

V praktické části je provedena analýza výnosu daně z nemovitých věcí ve sledovaných obcích ve vztahu k celkovým příjmům a výdajům a přístup mezi zkoumanými obcemi porovnán. S vybranými starosty byl proveden rozhovor k danému tématu, podobně byli osloveni experti. Rovněž bylo provedeno dotazníkové šetření mezi vlastníky nemovitosti. Na závěr jsou formulována doporučení a návrhy, v jaké míře je prostřednictvím daně z nemovitých věcí možné eliminovat propad příjmů.

Metodika práce

V práci je využito několik metod pro získání potřebných údajů.

- **Řízené rozhovory** – Rozhovory jsou cestou k získání informací od zástupců obce o aktuálních postojích a situaci. Z části byly uskutečněny na dálku prostřednictvím moderních komunikačních technologií.
- **Dotazníkové šetření** – Ve sledovaných obcích bylo uskutečněno dotazníkové šetření, které patří mezi kvantitativní metody šetření. To opět bylo vedeno osobně na místě nebo pomocí vzdáleného přístupu prostřednictvím elektronického dotazníku i telefonicky. Otázky v obou případech byly sestaveny tak, aby byly ve shodě s cíli diplomové práce.
- **Analýza dat** – Sledovaná data jsou vyhodnocena tak, aby co nejvíce korespondovaly se sledovanými zjištěními, které má diplomová práce obsahovat.
- **Literární rešerše** – Pro teoretickou a z malé části i praktickou část.

Výzkumné šetření diplomové práce mělo za úkol zajistit pohled obcí. V první fázi výzkumu byl proto proveden kvalitativní výzkum s vybranými představiteli obcí formou strukturovaného rozhovoru. V druhé fázi byl proveden kvantitativní výzkum s majiteli nemovitostí formou dotazníkového šetření.

Zdroje dat

Pro práci byla využita dostupná tuzemská a zahraniční literatura, ať už v tištěné, nebo digitální verzi. Pro faktické a číselné údaje byly zvoleny statistiky Českého statistického úřadu a data specializovaných webů, zejména pak Ministerstva financí České republiky. Zdroje praktické části vycházejí zejména z místního šetření a prostřednictvím on-line a telefonické komunikace s klíčovými zdroji.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 OBEC JAKO VEŘEJNOPRÁVNÍ KORPORACE

V této kapitole popisují fungování obce jakožto základní díl administrativně – společenského zřízení ČR.

V Ústavě České republiky je obec vymezena jako územní společenství občanů mající právo na samosprávu. Jde o veřejnoprávní korporaci, která dle zákona o obcích má vlastní majetek, v právních vztazích vystupuje svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. Rovněž má poměrně rozsáhlé možnosti samo rozhodování o záležitostech, které mají přímý dopad na život obyvatel obce, jejich návštěvníků i podnikatelských subjektů. Mezi kompetence patří i stanovení výše daně z nemovitých věcí (dále i jako DzNV) za respektování zákonem vymezených limitů.

DzNV totiž vedle různých místních poplatků představuje zdroj příjmů, jehož výši může obec sama ovlivnit. Zároveň představuje částku, která sice není pro obec v rozpočtu rozhodující, na druhou stranu jde o sumu, díky které může alespoň z části zlepšit kvalitu života na daném území. Rovněž je patrné, že obce se musejí chovat vůči plátcům daně velmi obezřetně, aby jejich kroky nepoškodily život občanům.

1.1 Územní samospráva a její právní vymezení

Samosprávou se v nejobecnějším smyslu rozumí především samostatné spravování záležitostí, které se bezprostředně dotýkají obyvatel. Je spojena s existencí tzv. veřejnoprávní korporace, tedy subjektu veřejné správy, jemuž je svěřena veřejná moc. K veřejnoprávním korporacím realizujícím samosprávu územní patří na vyšší úrovni kraje a na nižší úrovni pak obce jako základní jednotky územní samosprávy (Kadeřábková a Peková, 2012, s. 16).

Územní samospráva je zakotvena v Ústavě ČR v hlavě sedmé, která říká, že územní samosprávné celky (ÚSC) jsou územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu. Ústavní záruka územní samosprávy, upravená v čl. 8 Ústavy, má svůj odraz v navazujících ustanoveních „chránících“ územní samosprávu před zásahy ze strany státu. Klíčovým je v této souvislosti čl. 101 odst. 4 Ústavy, podle něhož stát může zasahovat do činnosti ÚSC, jen vyžaduje-li to ochrana zákona a jen způsobem stanoveným zákonem (Systém veřejné správy a všeobecná vnitřní správa, 2020, s. 20).

1.2 Veřejný sektor

Veřejný sektor je velmi důležitou součástí ekonomických systémů, kdy se zásadního rozvoje dočkal po II. světové válce s podporou takzvaného sociálního státu. Definice může znít jako souhrn vztahů a činností mezi různými subjekty, z nichž vždy jedním je stát, potažmo města a obce. Řídí se specifickými principy rozhodování, v němž prioritní roli nehrají pouze čistě ekonomické závislosti reprezentované vztahem nabídky a poptávky, či tržní ceny, ale klíčové je kolektivní vyjednávání občanů prostřednictvím politického procesu.

Lze také hovořit o definici v tom smyslu, že veřejný prostor představuje tu část národního hospodářství, která mimo jiné zabezpečuje specifickou produkci pro obyvatelstvo mimo trh především na neziskovém principu. Dále rozhoduje tzv. veřejná volba, nikoliv trh. Platí ještě, že je financován veřejnými financemi, tedy prostředky rozpočtové soustavy (Lajtkepová, 2013, s. 11).

1.3 Druhy obcí v České republice

Dle zákonné úpravy je rozlišován subjekt přenesení výkonu státní správy neboli tzv. obecní typ na:

- obec,
- obec s matričním úřadem,
- obec s pověřeným obecním úřadem,
- obec s rozšířenou působností (Kadeřábková a Peková, 2012, s. 20).

V ČR existuje spojený model výkonu veřejné správy, tedy model, ve kterém samosprávy vykonávají značnou část funkcí státní správy, a to jako přenesenou působnost. V tomto modelu je obtížně striktně rozlišit územní uspořádání státní správy a územní uspořádání samosprávy.

Počet a druhy obcí k 1.1.2020

- obce se základní působností (obce I. typu, 6254 obcí – všechny obce v ČR),
- obce s pověřeným obecním úřadem (obce II. typu, 388 obcí),
- obce s rozšířenou působností (obce III. typu, 205 obcí) (Systém veřejné správy a všeobecná vnitřní správa, 2020, s. 20).

Kadeřábková a Peková (2012, s. 23) nabízí ještě i následující dělení obcí:

- sídla bývalých okresních měst,
- obce tzv. 3. typu nebo také tzv. neokresní sídla,
- obce tzv. 2. stupně,
- Hlavní město Praha a ostatní magistrátní města,
- takzvané malé obce.

1.4 Pravomoci obcí

Ve smyslu právní úpravy je obec základní územně správní celek a současně také základní samosprávné společenství občanů, kteří žijí na určitém území. Hovoříme tak o místní samosprávě (Provazníková, 2015, s. 54). Znaky určujícími obec jakožto samosprávné společenství jsou: územní základ, osobní základ a výkon samosprávy. Dále je to skutečnost, že obce mají svůj vlastní majetek, s nímž hospodaří, což jim umožňuje jejich samostatné postavení. Důležité je, že za hospodaření obce nese zodpovědnost pouze obec sama. Stát za hospodaření obcí a jejich závazky neručí, zákon o obcích však připouští, že tento závazek může stát převzít smluvně (Lajtkepová, 2013, s. 87).

Jak už bylo uvedeno, obec je veřejnoprávní územní korporací a při realizaci svých pravomocí podléhá povaze veřejného úřadu. Tvoří ji obyvatelstvo, které společně užívá vymezené území a které má v ústavě zakotvené právo na samosprávu.

Charakteristickými znaky jsou:

- vlastní území,
- občané obce,
- spravování svých záležitostí samostatně – tzv. samostatná působnost. Státní orgány a orgány krajů mohou do samostatné působnosti zasahovat, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem, který zákon stanoví. Rozsah samostatné působnosti může být omezen jen zákonem.,
- vystupování v právních vztazích svým jménem a odpovědnost z těchto vztahů vyplývající (tzv. právní základ obce),
- péče o všestranný rozvoj území,

- hospodaření podle vlastního rozpočtu a vlastní majetek obce (ekonomický základ obce) (Kadeřábková a Peková, 2012, s. 19 a Systém veřejné správy a všeobecná vnitřní správa, 2020, s. 47).

1.4.1 Správa obce

Obec je samostatně spravována zastupitelstvem obce. Dalšími orgány jsou rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce. V této kapitole budou blíže rozepsány jen kompetence zastupitelstva, a to vzhledem k podstatě diplomové práce. Zastupitelstvo obce se schází na veřejném zasedání zastupitelstva obce. Podmínka veřejnosti je klíčová. Zastupitelstvo obce rozhoduje formou usnesení, přičemž k platnému přijetí usnesení je potřeba souhlas prosté většiny všech.

Zákon č. 128/2000 Sb. - Zákon o obcích (obecní zřízení) ve vztahu k zastupitelstvu obce hovoří o vyhrazených pravomocích, které lze rozdělit do tří skupin:

- vyhrazené pravomoci „organizačního“ charakteru - např. schvalování programu rozvoje obce, schvalování rozpočtu obce, volba starosty a místostarosty (místostarostů), i například vydávání obecně závazných vyhlášek, které mají vliv i na příjem DzNV,
- vyhrazené pravomoci v majetkoprávní oblasti – schvalování majetkoprávních jednání, které mají potencionálně nejvýznamnější dopad na majetek obce a tím opět i na příjem z DzNV,
- rozhodování v záležitostech, které si zastupitelstvo samo vyhradilo podle zákona (Systém veřejné správy a všeobecná vnitřní správa, 2020).

Rada obce je výkonným orgánem obce, kdy je jí vyhrazeno zabezpečovat hospodaření podle schváleného rozpočtu i vydávat nařízení obce. Je tvořena starostou, místostarostou a dalšími radními. Starosta zastupuje obec navenek, je volen z řad zastupitelstva. Obecní úřad tvoří starosta, místostarosta, tajemník a zaměstnanci obecního úřadu (Lajtkepová, 2013, s. 86).

1.5 Venkovský prostor

Trvale obydlenou část Země tvoří města (urbánní krajina), venkov (rurální krajina) a divočina („wilderness“). Venkovský prostor je územím, tvořeným mozaikou sídel a krajiny mezi nimi. Svou prostorovou strukturou a charakterem hospodářství a společnosti je specifickou částí socioekonomické sféry, která pro podporu rozvoje vyžaduje také specifický

přístup. Venkov je možné charakterizovat jako zemědělsky využívanou krajinu se sídly, která jsou domovem lidí, kteří tuto kulturní krajinu vytvářejí a udržují (Binek a kol., 2007, s. 13). Definice vytvořená OECD používá jako jediné kritérium hustotu zalidnění. Na místní úrovni označuje jako venkovské ty oblasti, jejichž hustota zalidnění je nižší než 150 obyvatel/km². Definice statistického úřadu EU (EUROSTAT) používá vedle kritéria hustoty zalidnění také absolutní počet obyvatel: extrémní venkovské osídlení (do 8 obyvatel/ km²), méně zalidněné venkovské oblasti (8–50 obyvatel/km²) a venkovské oblasti (50– 100 obyvatel/km²). V ČR se obvykle pro analytické a regionální účely za venkovské označují obce s počtem obyvatel menším než 2000 (Binek a kol., 2007, s. 19).

Venkovský prostor České republiky lze charakterizovat velkou hustotou malých sídel; vysokou diverzitou typů sídel a typů obydlí, krajinnými předěly mezi sídly, vysokou rozmanitostí krajinných typů, hustou cestní sítí, schopností i malých sídel uchovat si svébytný sociální a kulturní charakter a mnohým dalším (Binek a kol., 95).

1.6 Shrnutí kapitoly 1

Ve společensko-hospodářském zřízení České republiky existuje poměrně silná role místní samosprávy, která spolurozhoduje o životních podmínkách obyvatel a zejména pak podobu prostředí, kterou spravuje a z pozice řádného hospodáře má rozvíjet. V České republice bylo k 1.1. 2020 evidováno 6254 obcí, z nichž většina neměla 2000 obyvatel. Ti tak žijí v obydlené části krajiny, pro niž existuje název rurální, obecně nazývanou venkov. Obec je samostatně spravována zastupitelstvem, dalšími orgány jsou rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce.

2 ROZPOČET OBCE

Kapitola s názvem Rozpočet obce se zaměřuje na ekonomické fungování obcí v souvislosti s příjmy a výdaji, se kterými tyto územně samosprávné celky hospodaří. Lee, Johnson a Joyce (2013, s. 21) konstatují, že veřejné rozpočtování sdílí mnoho charakteristik s rozpočtem v soukromém sektoru, ale často vyžaduje použití odlišných kritérií, než jsou typické pro soukromé organizace. Například hospodaření nehodnotíme z hlediska zisku a ztráty. Připomínají, že systémy veřejného rozpočtu se vyvinuly jako jeden ze způsobů, jak zajistit, aby rovněž lokální vláda reprezentovaná zastupitelstvem, starostou, radou byla odpovědná za svou činnost. A to veřejnosti, výkonné moci i zákonodárnému sboru.

Rozpočet obcí je sestavován na rozpočtové období, což v ČR představuje kalendářní rok. Dle zákona je sestavován také rozpočtový výhled na 2 až 5 let, který obsahuje souhrnné základní údaje o příjmech, výdajích, dlouhodobých závazcích a pohledávkách, finančních zdrojích, i potřebách dlouhodobě uskutečňovaných záměrů. Změny rozpočtu se provádějí tzv. rozpočtovými opatřeními, které představují přesun prostředků mezi jednotlivými kapitolami rozpočtu, použití nových zdrojů či naopak změny v důsledku neplnění rozpočtových příjmů. Rozpočet obcí je součástí soustavy veřejných rozpočtů (Lajtkepová, 2013, s. 88).

Systémy veřejných rozpočtů se vyvinuly jako jeden ze způsobů, jak zajistit, aby vlády na jednotlivých úrovních byly odpovědné za svou činnost. Rozpočtové postupy jsou vyvíjeny tak, aby vlády obecně zodpovídaly veřejnosti, kontrolním úřadům i zákonodárnému sboru, který stanovil pravidla pro fungování veřejných rozpočtů, jejich naplňování a další rozvoj (Lee, Johnson a Joyce, c2013, s. 21). Veřejné finance můžeme definovat jako peněžní vztahy, související s tvorbou, rozdělováním a užitím peněžních fondů spojených s činností veřejných institucí. Jednou z podstat těchto vztahů je skutečnost, že vždy na jedné straně stojí stát, v našem případě reprezentovaný obcemi, na straně druhé jiný subjekt (občan, firma, případně opět stát). (Lajtkepová, 2013, s. 16). Veřejný rozpočet lze označit jako nejobecnější označení rozpočtu bez ohledu na to, na které z (vládních) úrovní se sestavuje. Veřejné příjmy pak lze charakterizovat jako zdroj krytí veřejných výdajů (Lajtkepová, 2013, s. 30).

Rozpočtová skladba je zároveň základním dokumentem, která třídí příjmy a výdaje z hlediska odpovědnostního, druhového, odvětvového, konsolidačního, zdrojového, doplňkového, programového, účelového, strukturního a transferového.

Odborná literatura a weby uvádějí tyto normy, kterými se řídí územně správní celky včetně obcí:

Základní normy regulující hospodaření obcí a krajů:

- zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákony stanovující specifické příjmy obcí a krajů:

- zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní ÚSC a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon stanovující podmínky hospodaření s peněžními prostředky obcemi a kraji:

- zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

2.1 Příjmy obcí

Rozhodující skupinou příjmů obcí jsou nenávratné příjmy, které lze dále rozdělit na vlastní a cizí. Do vlastních příjmů zařazujeme daňové příjmy, nedaňové příjmy a kapitálové příjmy. Cizí příjmy pak tvoří nenávratné přijaté dotace (Peková, 2011, s. 443). Příjmy obecního rozpočtu jsou tím základním, co limituje obec při jeho sestavování (Řízení obcí, 2008, s. 125).

Ministerstvo vnitra v metodické příručce Rozpočtové hospodaření pro zastupitele obcí příjmy rozděluje do 6 skupin dle ekonomických a právních vlastností:

- příjmy, které vyplývají z vlastnických majetkových práv a hospodářské činnosti právnických osob, které obec zřídila nebo založila,
- příjmy z vlastní správní činnosti, správní poplatky, pokuty,
- výnosy na daních a podíly na daních dle zákona č. 243/2000 Sb.,
- dotace ze státního rozpočtu nebo státních fondů, dotace z kraje,

- podíly na příjmech z poplatků, odvodů a pokut,
- přijaté peněžní dary a příspěvky (Rozpočtové hospodaření pro zastupitele obcí, 2018, s. 10).

V další pasáži jsou rozvedeny a na základě rešerše odborné literatury blíže specifikovány nejdůležitější zdroje.

2.1.1 Daňové příjmy

Na celkových příjmech obecních rozpočtů se nejvíce podílejí daňové příjmy. Do kterého rozpočtu směřuje daná daň, případně její podíl, vymezuje Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní. Rozdělení daní bylo v minulosti měněno, cílem těchto kroků bylo posílit příjmy rozpočtů obcí, jejich stabilizaci, vyrovnat dynamiku vývoje daňových příjmů a snížit prostorové rozdíly v daňovém výnosu (Peková, 2011, s. 447).

Daňové příjmy dále rozdělujeme na:

- Sdílené daně – ty se stávají příjmem rozpočtu obce jako podíl koeficientu velikostní kategorie a počtu obyvatel trvale žijících v obci k součtu těchto násobků za celou ČR (Řízení obcí, 2008, s. 126).
- Svěřené daně – jde zejména o daň z nemovitých věcí složenou z daně ze staveb a daně z pozemků. Zejména v části daně ze staveb je pro danou obec velikost výnosu daně ovlivňována nejen počtem a velikostí nemovitostí na území obce, ale i velikostí obce danou počtem obyvatel, od níž se odvíjí základní sazba daně u obytných domů, u bytů a u nebytových prostor.
- Druhým, stoprocentním příjmem rozpočtů obcí, je výnos daně z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec (Více ke sdíleným daním v kapitole Rozpočtové určení daní.)
- Správní poplatky – jde o příjmy z vlastní správní činnosti, které by měly krýt náklady spojené s poskytováním správních úkonů (Řízení obcí, 2008, s. 126).

2.1.2 Nedaňové příjmy

Příjmy obcí dále tvoří skupina nedaňových příjmů. Ta je tvořena především příjmy z vlastního podnikání, uživatelskými poplatky za lokální a regionální smíšené veřejné statky, sankčními příjmy či ostatními příjmy (Řízení obcí, 2008, s. 127).

Příjmy z vlastního podnikání

Část skupiny těchto příjmů je charakterem kapitálový příjem, jiné zase běžný příjem. Jedná se zejména o:

Podíl na zisku podniků s majetkovým vkladem obce

Souhlas s majetkovou účastí v podniku musí vyslovit zastupitelstva obcí. Už ve své podstatě je totiž podnikání vždy spojeno s určitou mírou rizika. Obec tak zákonitě může získat podíl na zisku jen tehdy, pokud podnikání je úspěšné a daný podnik dokáže hospodařit na úrovni zisku. Obcím je doporučováno jako nejvýhodnější založit nebo spoluzaložit společnosti s ručením omezeným, protože se tím pro ně krátí podnikatelské riziko a s tím související hrozba mimořádných výdajů v případě ztráty.

Příjmy z pronájmu majetku

Pronájem majetku může zajistit i dlouhodobý stabilní příjem. Důležité je však zohlednit riziko inflace při dlouhodobých pronájmech. Zpravidla se jedná o pronájmy pozemků a budov.

Příjmy z finančního investování

Pokud obec disponuje volnými finančními prostředky, které nejsou vázány na očekávanou aktivitu, může je zhodnotit na finančních trzích například nákupem cenných papírů, termínovaných vkladů či vkladem na účet bankovní instituce poskytující výhodné úročení. Vždy je však nutné dbát na přiměřenou míru rizika u těchto aktivit.

Uživatelské poplatky

Uživatelské poplatky jsou považovány za běžné příjmy, kdy povinnost hradit tyto poplatky bývá stanovena obecně závaznou vyhláškou a jejich nedodržení je kvalifikováno jako přestupek. Nejčastěji se jedná o poplatky za využívání veřejného prostranství za odvoz komunálního odpadu, za využívání veřejného prostranství, za psa.

Sankční příjmy – pokuty

Sankční příjmy představují doplňkové příjmy a výnos těchto příjmů v rozpočtu je malý a jejich výše těžko odhadnutelná. Zdrojem těchto příjmů jsou obvykle občané a firmy, které musí zaplatit pokutu za porušení či zanedbání určité povinnosti.

Ostatní nedaňové příjmy

Jedná se o veškeré ostatní příjmy nedaňového charakteru, které putují do rozpočtu obce. Jmenovat lze dary nebo výnosy z veřejných sbírek. Podobně jako sankční příjmy je lze složitě předvídat (Peková, 2011, s. 462–467).

2.1.3 Kapitálové příjmy

Vznikají prodejem majetku. Obvykle nepotřebného, vyskytují se však případy, kdy je nutno hradit takovouto finanční operací neočekávaný výdaj, dluh a podobně. Častou ukázkou prodeje obecního majetku je prodej stavebních pozemků za účelem navýšení počtu trvalých obyvatel a s tím související včetně daně z nemovitých věcí.

2.1.4 Peněžní transfery

Přijaté dotace členíme na běžné (neinvestiční) a kapitálové (investiční). Podstatná část dotací plynoucí do územního rozpočtu je z rozpočtu státního.

Dotace poskytované do územních rozpočtů:

- neinvestiční dotace (běžné) – z těchto dotací se financují provozní, neinvestiční potřeby, které se obcím přidělují formou účelových či neúčelových dotací,
- investiční účelové dotace (kapitálové) - obce mohou dotace získat nejen ze státního rozpočtu a státních fondů, ale může je získat i například z euro fondů.

2.1.5 Návrtné finanční výpomoci

Obce mají možnost využívat k financování neinvestičních potřeb finanční prostředky ze státního rozpočtu formou bezúročné návratné finanční výpomoci. K financování investičních potřeb mohou obce získat, z pravidla ze státních fondů, střednědobé investiční půjčky s nízkým úrokem. V ČR mají v tomto ohledu významné postavení půjčky ze Státního fondu životního prostředí a Státního fondu rozvoje bydlení.

Bankovní úvěry

Nejčastější forma, kterou obce využívají jako zdroj příjmů, je krátkodobý úvěr sloužící k pokrytí aktuálních výdajů, se kterým nebylo při sestavování rozpočtu na dané období počítáno. Druhou častou možností využití bankovního úvěru je spolufinancování konkrétního projektu.

Příjmy z emise cenných papírů

Tato forma příjmů obcí není častá, ale z pohledu zákona možná je. Komunální dluhopisy vydávané obcí mohou být různých druhů – méně často neveřejně obchodovatelné, a naopak běžnější veřejně obchodovatelné. Zpravidla však bývají obchodovatelné veřejně. Výnosy z dluhopisů jsou zpravidla vypláceny jednou za rok a emitent je povinen splatit úroky a jistinu včas (Peková, 2011, s. 474–495).

2.2 Výdaje obcí

Výdaje územních rozpočtů můžeme třídit z různých hledisek. Z druhového hlediska jde o běžné výdaje a kapitálové výdaje. Můžeme však členit také na výdaje nenávratné a návratné. Dále rozdělujeme výdaje dle odvětvového hlediska, dle účelu vynaložení prostředků. Podstatnou část celkových běžných výdajů rozpočtu obcí tvoří mandatorní výdaje, které jsou svým charakterem obligatorní a jejich struktura a výše je vymezena zákonnými úpravami.

Ministerstvo vnitra v metodické příručce Rozpočtové hospodaření pro zastupitele obcí výdaje rozděluje do 7 skupin dle ekonomických a právních vlastností. Jde o výdaje:

- na úhradu vlastní činnosti obce v samostatné působnosti, spojené s péčí o vlastní majetek obce,
- spojené se zajištěním výkonu státní správy v přenesené působnosti,
- na plnění závazků pro obec vyplývajících ze smluvních vztahů,
- na závazky přijaté v rámci spolupráce s jinými obcemi,
- na úhradu výdajů, které vznikají rozhodnutím obce jako zřizovatele a zakladatele organizací a právnických osob,
- na úhradu úroků z přijatých půjček a úvěrů; výdaje na emise vlastních dluhopisů,
- na veřejně prospěšnou činnost obce, na dotace, dary a příspěvky na sociální účely (Rozpočtové hospodaření pro zastupitele obcí, 2018, s. 10).

Peková (2011, s. 511) vyzdvihuje roli mandatorních výdajů a rozděluje je na:

- výdaje na přenesenou působnost, do kterých spadají veškeré výdaje této oblasti.
- výdaje na samostatnou působnost, kdy obec musí vynakládat prostředky kvůli dodržení odpovídající zákonné normy (např. na provoz školy, či likvidaci odpadů).

Do mandatorních výdajů lze zahrnout pouze běžné výdaje, tedy výdaje každoročně se opakující. Struktura mandatorních výdajů je poměrně rozsáhlá, proto uvádím pouze výčet nejčastějších položek v literatuře často prezentované struktury: silnice, ostatní záležitosti pozemních komunikací, provoz veřejné silniční dopravy, pitná voda, odvod a čištění odpadních vod, předškolní zařízení, základní školy, bytové hospodářství, veřejné osvětlení, komunální odpady, péče o vzhled obcí, bezpečnost a pořádek a zastupitelstvo obcí (Peková, 2011, s. 520). Mandatorní výdaje tvoří přibližně 75 % běžných výdajů obcí. Tato míra nutí zejména malé obce, aby se pro zabezpečení co největšího spektra lokálních veřejných statků za účelem dosažených úspor z rozsahu (řešení odpadních vod, školství, veřejná doprava) sdružily.

2.3 Rozpočtový proces

Rozpočtový proces musí probíhat podle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a jeho součástí je soubor činností potřebných k řízení finančního hospodaření územních samosprávných celků v daném rozpočtovém období, což bývá jeden kalendářní rok. Celá tvorba je však obvykle delší, zpravidla 1,5–2 roky (Provazníková, 2015, s. 63). Během tohoto procesu vzniká řada rozpočtových dokumentů: rozpočtový výhled, rozpočtové provizorium, rozpočet, změny rozpočtu, kontrola plnění rozpočtu a závěrečný účet (Sedmíhradská, 2015, s. 37).

Rozpočet obce se sestavuje zpravidla jako vyrovnaný. Je ho však možné schválit jako přebytkový, jestliže jsou příjmy určeny pro využití v následujícím období nebo jsou určeny ke splácení jistiny úvěru z předchozích let. V opačném případě schodkový rozpočet může být schválen jen tehdy, pokud bude daný schodek možné uhradit finančními prostředky z minulých let nebo smluvně zabezpečenou půjčkou či úvěrem, návratkou finanční výpomocí nebo příjmem z prodeje komunálních dluhopisů územního samosprávného celku (Provazníková, 2015). Obsah rozpočtu je tvořen příjmy, výdaji a ostatními peněžními operacemi, včetně tvorby a použití peněžních fondů. Mimo rozpočet se provádějí ty peněžní operace, které se týkají cizích prostředků, sdružených prostředků a podnikatelské činnosti obce. Pokud se obec podílí na uskutečnění projektu spolufinancovaného z rozpočtu EU, musí rozpočet obce pro příslušný rok obsahovat objem finančních prostředků účelově určených na spolufinancování programu nebo projektu z EU (Institut pro veřejnou správu Praha, 2018).

Obec je povinna svůj rozpočet zveřejnit. Obec zveřejní návrh rozpočtu na svém webu a na úřední desce nejméně 15 dní před zahájením projednávání schválení rozpočtu na zasedání zastupitelstva obce. Schválený rozpočet pak obec musí zveřejnit na webu do 30 dnů od jeho schválení a rovněž musí oznámit na úřední desce, kde je rozpočet zveřejněn elektronickou formou a kde je možno do něj nahlédnout taktéž v listinné podobě (Sedmihradská, 2015).

2.4 Shrnutí kapitoly 2

Systemy veřejných rozpočtů se vyvinuly jako jeden ze způsobů, jak zajistit, aby vlády na jednotlivých úrovních byly odpovědné za svou činnost. Obsah obecního rozpočtu je tvořen příjmy, výdaji a ostatními peněžními operacemi, včetně tvorby a použití peněžních fondů. Veřejné příjmy pak lze charakterizovat jako zdroj krytí veřejných výdajů. Klíčovou částí příjmů obcí jsou nenávratné příjmy rozdělené zejména na vlastní a cizí. Do vlastních příjmů patří daňové příjmy, nedaňové příjmy a kapitálové příjmy. Cizí příjmy představují nenávratné přijaté dotace. Na výdaje územních rozpočtů lze nahlížet z různých hledisek – běžné výdaje a kapitálové výdaje; výdaje nenávratné a návratné; dále se nabízí rozdělení dle účelu vynaložení prostředků. Podstatnou část celkových běžných výdajů rozpočtu obcí jsou mandatorní výdaje, svým charakterem obligatorní s tím, že jejich struktura a výše je vymezena zákonnými úpravami. Příjmy a výdaje jsou uvedeny v rozpočtu obce, podle něhož se řídí během daného fiskálního období.

3 ROZPOČTOVÉ URČENÍ DANÍ

Tato kapitola se věnuje daním jako takovým a také rozpočtovému určení daní jakožto systému alokování veřejných příjmů do jednotlivých částí financování veřejného života.

3.1 Daň jako zdroj veřejných příjmů

Daňové příjmy představují rozhodující část veřejných příjmů. Daň je považována za povinnou, nenávratnou, neekvivalentní, neúčelovou. Opakuje se v časových intervalech (každoroční placení daně z příjmů) nebo jen za určitých okolností (jednorázový nákup). Jde tedy o břemeno, které stát uvaluje na svoje poplatníky. Z ekonomického hlediska patří mezi daně i cla. To z toho důvodu, že se jedná o povinnou neúčelovou platbu do státního rozpočtu (Lajtkepová, 2013. s. 35 a Kubátová, 2018, s. 15).

Výše daní obvykle záleží na politickém prostředí a tradicích daného státu. Důležité je, aby stanovená sazba bylo přiměřená z pohledu vnímání obyvatel jako celku. Pokud stát stanoví vyšší daní jako nepřiměřeně vysokou, například k jejich příjmům, životním nákladům, výrobním nákladům u firem apod., budou se daňové subjekty snažit platbě co nejvíce vyhnout. Výsledná vybraná částka pro stát tak bude nižší, než pokud by sazba daně byla stanovena na nižší hranici (Lee, Johnson a Joyce, c2013, s. 139). Mezi hlavní zájmy zkoumání makroekonomů po celém světě patří rozdělení daňové zátěže mezi ekonomické subjekty a následný vliv daně na tržní ceny (Gruber, 2019, s. 583 a 613).

3.1.1 Funkce daní

Daním je přisuzována celá řada funkcí. Uvádím ty, které se v odborné literatuře zmiňují nejčastěji:

- Fiskální – představuje schopnost naplnit veřejný rozpočet.
- Alokační – důležitá v té fázi, kdy se trh projevuje neefektivně. Alokační funkce znamená vložení finančních prostředků tam, kde jich trh vkládá málo (například školství); nebo se odebírají z těch segmentů ekonomiky, kde je prostředků dostatek, někdy až nadbytek, ale činnost daných subjektů má negativní vliv na společnost jako celek. Proto bývají zatíženy daněmi ekologickými.
- Stimulační – tato funkce daní využívá toho, že daně jsou vnímány obvykle jako újma, tudíž subjekty jsou ochotny udělat hodně proto, aby svou povinnost odvádět daně omezily.

- Stabilizační – fiskální (daňový) systém je schopen ovlivňovat agregátní národohospodářské ukazatele.
- Redistribuční – veřejné finance (daně) mají za úkol přesunout část důchodů a bohatství směrem od bohatších k chudším. I ve světě ve vyspělých zemích na tomto existuje obecná shoda, kdy k řešení životních podmínek „problémových jedinců s velmi nízkým příjmem“ je vhodná určitá úroveň přerozdělení příjmů (Lee, Johnson a Joyce, c2013, s. 110).

3.1.2 Třídění daní

Daně lze třídit hned z několika pohledů a kritérií. V odborné literatuře se nejčastěji setkáváme s těmito rozděleními, kdy se daně třídí podle dopadu na přímé (z důchodů i majetkové) a nepřímé (ze spotřeby, DPH i cla). Dle objektů jsou rozděleny zejména na ty z důchodů, spotřeb a majetku. Podle adresnosti na osobní (adresné, vztahují se na konkrétního poplatníka a zohledňují jeho platební schopnost) a in rem (z latinského „na věc“, platí se bez ohledu na platební schopnost poplatníka). Podle druhu sazby rozlišujeme daně na stanovené bez vztahu ke zdaňovacímu základu, specifické a ad valorem (z latinského „k hodnotě“).

Z pohledu daňového určení se jedná o daně: státní, municipální, vyšších územněsprávních celků a svěřené. Sledujeme také institucionální třídění, tedy jak je třídí například Eurostat (statistický úřad Evropské unie) či OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj), která daň klasifikuje do šesti podskupin:

- daně z důchodů, zisků a kapitálových výnosů,
- příspěvky na sociální zabezpečení,
- daně z mezd a pracovních sil,
- daně majetkové,
- daně ze zboží a služeb,
- ostatní daně (Kubátová, 2018, s. 24).

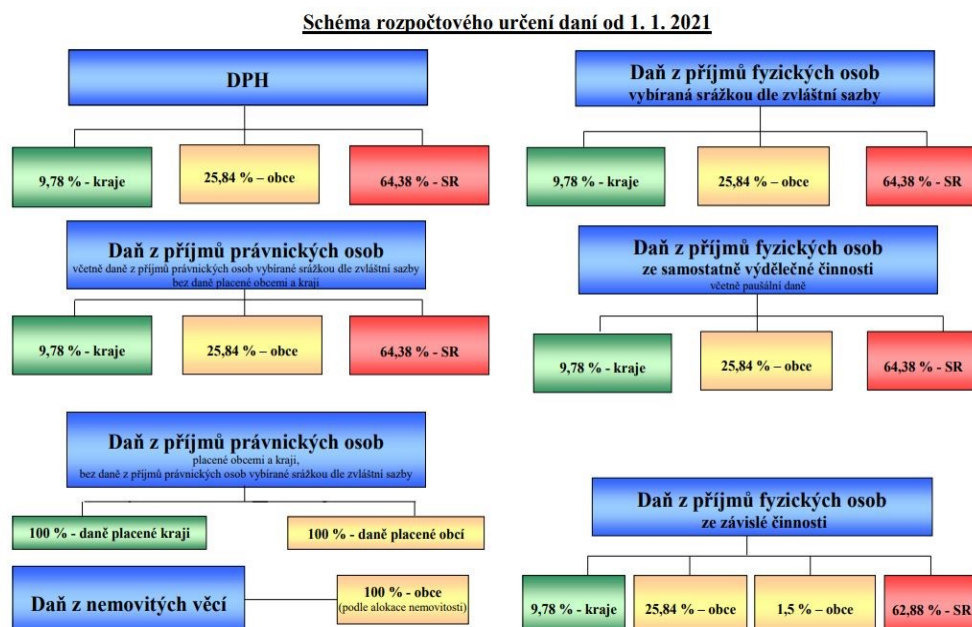
Gruber (2019, s. 583) z celosvětového pohledu rozlišuje čtyři základní široké kategorie: daně z individuálního příjmu, daně z příjmu právnických osob, daně z bohatství a daně ze spotřeby.

3.2 Schéma rozpočtového určení daní

Rozpočtovým určením daní se stanovuje, do jakého z veřejných rozpočtů poplyne výnos daně, případně jak bude daňový výnos mezi jednotlivé veřejné rozpočty dále přerozdělen (Lajtkepová, 2013, s. 44). Graficky je znázorněn v tabulce č. 1 dle schématu převzatého od Ministerstva financí ČR.

Podle rozpočtového určení daní rozdělujeme daně:

- **Svěřené** – plynou do konkrétního veřejného rozpočtu příslušné vládní úrovně. Typickou svěřenou daní je daň z nemovitých věcí.
- **Sdílené daně** – zpravidla příjem státního rozpočtu, který se následně přerozdělí mezi další úrovně veřejných rozpočtů podle klíče uvedeného v obrázku číslo 1.

Obrázek 1: Rozpočtové určení daní ČR platné od 1.1 2021, zdroj: Ministerstvo financí České republiky

Právní úprava daňových příjmů je uvedena v zákoně č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům, ve znění pozdějších předpisů. Zákon je zkráceně nazýván jako zákon o rozpočtovém určení daní. Systém je takový, že správce daně převádí daňový příjem určený příjemci nejméně jedenkrát měsíčně, pokud částka určená k převodu přesahuje 500 Kč. Při každém převodu se celkové částky převedené příjemcům od počátku roku zúčtují s následujícími převody

daňových příjmů, což znamená, že se od částky nově vypočteného celkového nároku obcí a krajů odečte částka již dříve zasláná do jejich rozpočtů (Daňové příjmy rozpočtů krajů a obcí dle zákona o rozpočtovém určení daní, 2020).

Rozlišujeme pak:

- a) Převody podílem z celostátního hrubého výnosu daní, kterými se dle § 2 zákona o rozpočtovém určení daní rozumí celostátním hrubým výnosem daně peněžní prostředky vybrané v průběhu rozpočtového roku správcem daně, snížené o vrácené prostředky.

Základem pro výpočet nároku obce či kraje je 100 % celostátního hrubého výnosu jednotlivých typů daní s výjimkou daně z příjmů právnických osob, u které je základ snížen o daň z příjmů právnických osob (mimo daně z příjmů právnických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby), kdy je poplatníkem sama obec nebo kraj (Daňové příjmy rozpočtů krajů a obcí dle zákona o rozpočtovém určení daní, 2020).

Podle zákona o rozpočtovém určení daní se od 1. 1. 2021 rozděluje:

- krajům 9,78 % a dle přepočteného procentního podílu obcím 25,84 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty,
- krajům 9,78 % a dle přepočteného procentního podílu obcím 25,84 % z celostátního hrubého výnosu daní z příjmů, kterými jsou:
 - daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, (mimo daň z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby),
 - daň z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
 - daň z příjmů fyzických osob včetně výnosu záloh poplatníka v paušálním režimu na daň z příjmů fyzických osob a daně z příjmů fyzických osob, která je rovna paušální dani,
 - daň z příjmů právnických osob včetně daně z příjmů právnických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby.
- obcím 1,5 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti (mimo daň z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby) rozdělený dle přepočteného počtu zaměstnanců (Daňové příjmy rozpočtů krajů a obcí dle zákona o rozpočtovém určení daní, 2020).

- b) Převody z výnosu daní, kdy dle ustanovení § 2 zákona o rozpočtovém určení daní se pod pojmem výnos rozumí část hrubého výnosu daně zaevidovaná na splatnou daňovou povinnost. Daňovým příjmem rozpočtů obcí je: 100 % výnosu daně z nemovitých věcí, které se nachází na území dané obce (Daňové příjmy rozpočtů krajů a obcí dle zákona o rozpočtovém určení daní, 2020).

Z obecných pravidel pak vyplývá, že obce, resp. i kraje peníze na své účty obdrží až ve chvíli, kdy je stát vybral. Zákon č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení daní vymezuje i pravidla pro stanovení daňových podílů pro jednotlivé obce v rámci sdílených daní. Jde o procento, kterým se obce podílejí na procentní části hrubého výnosu daní (výjimku má jen Praha, Plzeň, Ostrava a Brno, kterých se týká jiné zákonné pravidlo). Procento se podle § 4 vypočte jako součet:

- poměru započtené výměry katastrálních území obce k celkové výměře katastrálních území všech obcí, vyjádřeno v procentech a násobeno koeficientem 0,03 započtenou výměrou se rozumí maximálně 10 hektarů na každého obyvatele,
- poměru počtu obyvatel obce k počtu obyvatel všech obcí, vyjádřeno v procentech a násobeno koeficientem 0,10,
- poměru počtu dětí a žáků navštěvujících ZŠ či MŠ zřizovanou obcí k počtu těchto dětí a žáků za všechny obce, vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,09,
- poměrů násobků postupných přechodů vypočteného pro obec pomocí koeficientů postupných přechodů, k součtu násobků postupných přechodů vypočteného za ostatní obce vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,78. Tato hodnota se dále násobí celkovým procentem, kterým se na části celostátního hrubého výnosu sdílených daní podílejí ostatní obce.

3.2.1 Fiskální federalismus a decentralizace

V rámci veřejných rozpočtů se setkáváme s pojmy fiskální decentralizace a fiskální federalismus. Provozníková na základě poznatků dalších autorů uvádí, že federalismus vychází zjednodušeně z poznání, že existuje více než jedna úroveň vlády, z nichž každá je do určité míry suverénní ve svých rozhodnutích a v demokraciích funguje jako protiváha centrální moci. V případě fiskálního federalismu je zkoumání finančních vztahů mezi

ústřední vládou a nižšími správními úrovněmi. Zabývá se optimálním přiřazením příjmů, rozdělováním odpovědnosti za zabezpečování a financování veřejných statků mezi jednotlivými články, či úrovněmi fiskálního systému (Provazníková, 2015, s. 167 a 171-177).

Fiskální decentralizací se pak rozumí přesun kompetencí a odpovědnosti na zajišťování většího rozsahu veřejných statků a služeb na regionální a zejména municipální vládní úroveň. Vychází i z předpokladů, že poskytování veřejných statků na lokální úrovni je efektivnější a hospodárnější – lépe odpovídá preferencím občanů, nabízí přímou participaci obyvatel, kteří mohou hospodaření obce efektivně kontrolovat (Provazníková, 2015, s. 189-193).

3.2.2 Rozpočtová zodpovědnost

Obec se musí chovat jako řádný hospodář. Pravidla pro takového chování jsou uvedena mimo jiné v Zákoně č. 23/2017 Sb. Zákon o pravidlech rozpočtové odpovědnosti v úvodním ustanovení mimo další uvádí:

- územní samosprávné celky (dále jen ÚSC) dbají o zdravé a udržitelné veřejné finance, přičemž vhodně podporují hospodářský a společenský rozvoj, zaměstnanost a mezigenerační soudržnost,
- územní samosprávné celky dodržují při výkonu své činnosti pravidla transparentnosti, účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti nakládání s veřejnými financemi,
- územní samosprávné celky dbají o takový vývoj dluhu sektoru veřejných institucí, který nenarušuje dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí.

V kapitole s názvem Hospodaření územního samosprávného celku se pak v paragrafu § 17 dále uvádí, že Územní samosprávný celek hospodaří v zájmu zdravých a udržitelných veřejných financí tak, aby výše jeho dluhu nepřekročila k rozvahovému dni 60 % průměru jeho příjmů za poslední 4 rozpočtové roky (Zákon č. 23/2017 Sb., 2017).

3.3 Shrnutí kapitoly 3

Daňové příjmy představují rozhodující část veřejných příjmů. Daň je označována jako povinná, nenávratná, neekvivalentní a neúčelová. Důležitá je jejich přiměřená výše. Příliš

vysoké daně neznamenají nutně vyšší daňové příjmy, jelikož je část plátců odmítne řádně hradit. Nejčastějším rozdělením je na daně přímé (tedy je známa konkrétní osoba, která daň uhradí) a nepřímé. Rozdělení daňového výnosu mezi jejich uživatele se řídí schématem s názvem Rozpočtové určení daní. V rámci veřejných rozpočtů, které jsou z většinové části naplňovány daňovými výnosy, se setkáváme s pojmy fiskální federalismus – tedy zkoumáním finančních vztahů mezi ústřední vládou a nižšími správními úrovněmi. A dále pak fiskální decentralizací, což je přesun kompetencí a odpovědnosti na zajišťování většího rozsahu veřejných statků a služeb na regionální a zejména municipální vládní úroveň.

4 DAŇ Z NEMOVITÝCH VĚCÍ

Tato část diplomové práce se věnuje dani nemovitých věcí jakožto zásadní majetkové daně, vymezením na daň z pozemků a daň ze staveb a jednotek. Část kapitoly stručně vysvětluje správu daně.

4.1 Majetkové daně

Daň z nemovitých věcí spadá mezi majetkové daně. Kubátová (2018, s. 239) uvádí, že celková spravedlnost daňového systému plyne především prostřednictvím důchodových daní a daní ze spotřeby, zatímco majetkové daně už specifikuje jako dodatečnou platební kapacitu (Kubátová, 2018, s. 241). Výběr majetkových daní je považován za jednoduchý, jelikož povinnost platby vzniká už na základě existence vlastnického či užívatelského vztahu k majetku. Majetkové daně jsou i historicky nejdéle využívaným typem daní (Peková, 2005, s. 289).

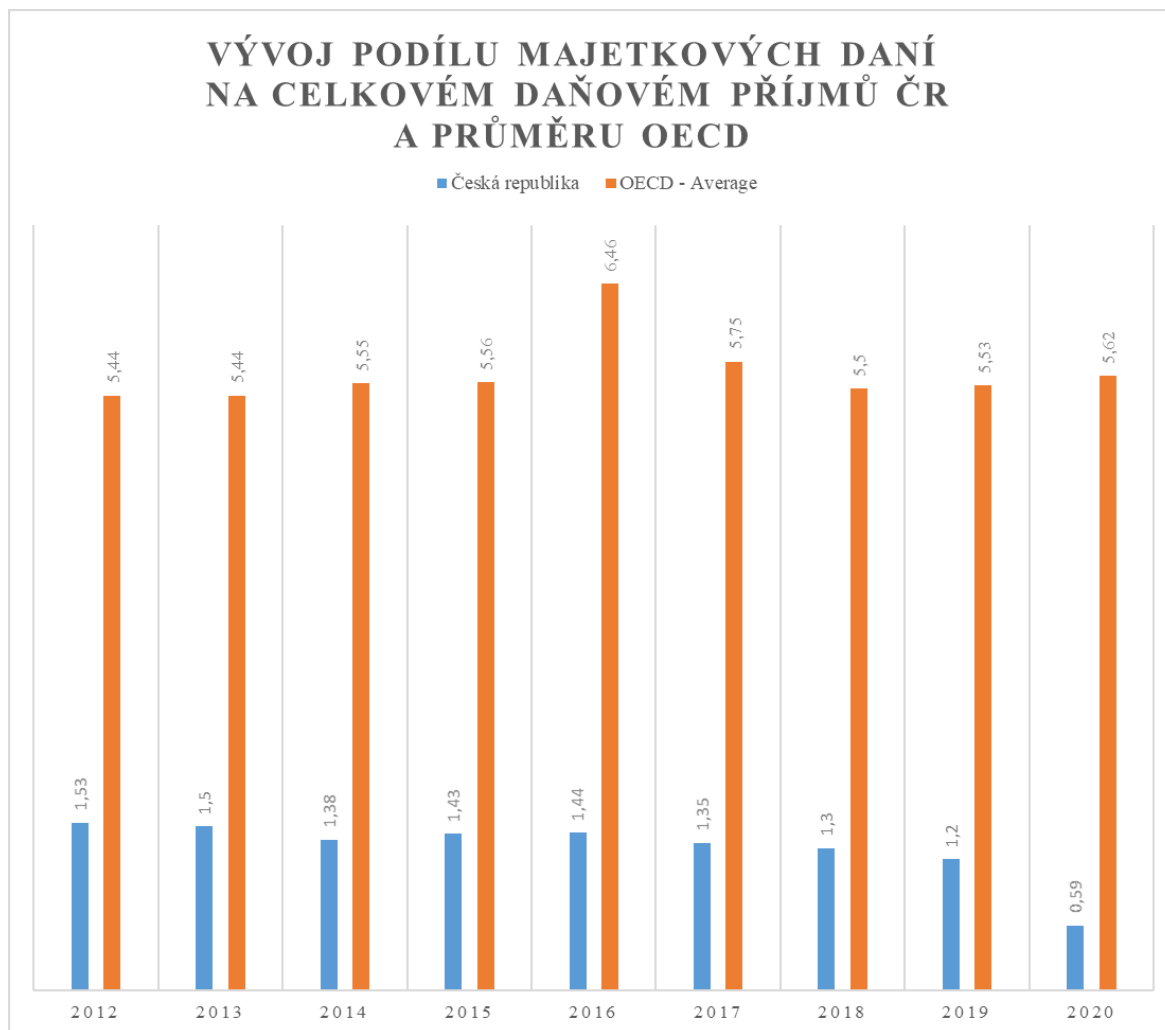
Mezi majetkové daně v ČR patří zejména daň z nemovitých věcí. Dá se mezi ně řadit i silniční daň, která se platí za vozidla a jejich přívesy či návěsy, pokud jsou používány k podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti. OECD majetkové daně definuje jako opakující se nebo jednorázové daně z užívání, vlastnictví nebo z převodu majetku. Mezi ně patří daně z nemovitých věcí nebo čistého jmění, daně ze změny vlastnictví majetku děděním nebo darem a daně z finančních a kapitálových transakcí. Daně z majetku se měří v % HDP či jako % z celkového zdanění (OECD 2019). Níže je obrázek č. 2, který na základě veřejně dostupných dat porovnává podíl daní z majetku jako procento z celkového zdanění ve vybraných zemích, a to za rok 2020.

Obrázek 2: Podíl majetkových daní z celkového zdanění za rok 2020, zdroj: OECD, vlastní zpracování

Z dostupných dat OECD je tak patrné, že Česká republika patří mezi země, v nichž je majetek v porovnání s ostatními vyspělými státy zdaňován minimálně. Celkově v roce 2020 mezi zeměmi OECD představovala celek, u kterého v rámci celkového zdanění tvoří majetkové daně nejnižší část, a to 0,6 procenta. Naopak masivnímu zdanění majetku čelí jeho vlastníci ve Velké Británii, USA či Kanadě.

V následujícím obrázku číslo 3 je zobrazen vývoj podílu majetkových na celkové dani v ČR v letech 2011 až 2019 v porovnání s průměrem zemí OECD. Opět je patrné, že průměr zemí OECD je výrazně vyšší než hodnoty reprezentující Českou republiku.

Obrázek 3: Vývoj podílu majetkových daní na celkovém daňovém příjmu ČR a průměru OECD, zdroj: OECD, vlastní zpracování

4.2 Charakteristika daně z nemovitých věcí

V případě daně z nemovitých věcí jako jedné z nejzásadnějších majetkových daní sahá její historie do starověku, jelikož domy a pozemky byly nepřemístitelné a vlastník byl vždy znám. Bylo tak snadné určit, komu a za co je možné vyměřit daň. Za feudalismu pak pozemky vyjadřovaly schopnost platit. Jedná se zároveň o historicky první přímé daně, které byly uplatněny (Kubátová, 2018, s. 246).

Daně z nemovitých věcí v ČR představují příjem místních rozpočtů a existují na základě principu prospěchu. Tedy platbu za užívání místního prostředí jako jsou například parky, náměstí včetně mobiliáře a dalších místních služeb, pod kterými si lze představit například Wi-Fi zdarma, parkovací místa apod (Kubátová, 2018, s. 246).

I přes skutečnost, že v rámci celkových daňových výnosů tvoří daň z nemovitých věcí méně významnou část, najdeme nemovitostní daň v ekonomikách rozvíjejících se i tržních. Zároveň se v jednotlivých státech liší daň dle jejich parametrů, a tím i výpočtu. Například v USA je nutné každoročně hradit daň ve výši 2% hodnoty nemovitosti, tedy celkově 100% hodnoty nemovitosti za 50 let. Všechny daně z nemovitých věcí napříč světem pak spojuje fakt, že povinnost jejich úhrady vzniká na základě existence vlastnického či uživatelského vztahu (Lee, Johnson a Joyce, c2013, s. 161).

Rosen, Gayer a Civan (2014, s. 516) ještě nabízí poznatek, že municipální jednotky používají majetkové daně právě na financování veřejných služeb. V tomto duchu lze daň z nemovitých věcí považovat za poplatek za místní služby.

Daně z nemovitých věcí jsou ukládány jako jednotkové (základem jsou rozlohy, počet podlaží apod.) nebo jako ad valorem (základem je cena pozemků a staveb, mění se ve skocích, odvíjí se také od inflace – například v Německu) (Kubátová, 2018, s. 235).

Tabulka 1: Rozpočtové určení daní ve vybraných zemích OECD, vlastní zpracování, zdroj: Kubátová, 2018, s. 248

Rozpočtové určení daní z nemovitostí ve vybraných zemích OECD	
Název země	RUD z nemovitostí
Česká republika	Místní rozpočty
Velká Británie	Státní rozpočet, místní rozpočty
Německo	Místní rozpočty
Francie	Místní rozpočty, státní rozpočet
Belgie	Státní rozpočet
Švédsko	Státní rozpočet
Rakousko	Místní rozpočty, federální rozpočet, zemské rozpočty
Španělsko	Místní rozpočty
Lucembursko	Místní rozpočty

V tabulce číslo 1 jsou v tabulce uvedeny příklady zemí s uvedením, do jaké části rozpočtové soustavy je daň z nemovitých věcí směřována. Česká republika tak s daní nakládá podobně jako Španělsko, Lucembursko, či Německo, kde je nemovitostní daň příjmem místních rozpočtů. Naopak v Belgii či Švédsku je příjmem státního rozpočtu.

Z pohledu třídění je daň z nemovitých věcí charakteristická tím, že se jedná o:

- daň přímou – povinnost ji platit má poplatník a nemůže ji nijak přenést,
- daň z majetku,
- daň kapitálovou – k určitému okamžiku je zjišťován stav,
- daň in rem – „na věc“, nezohledňuje platební schopnost poplatníka,

- daní specifickou – základ daně se stanovuje podle množství jednotek nebo podle množství jednotek užité vlastnosti,
- daň svěřenou – výnos této daně plyne do vládních rozpočtů nižších úrovní,
- podle klasifikace OECD se jedná o majetkové daně skupiny 4 000 – 4100 Pravidelné daně z nemovitého majetku (Kubátová, 2018, s. 23).

Daň z nemovitých věcí je v České republice vymezena zákonem č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů. Účinek tohoto zákona je datován k 1. 1. 1993. Zákonodárci v něm za tu dobu provedli řadu novel, přesto nešlo o zásahy, které by výrazně ovlivnily charakter zákona. Za změnami stojí zejména úpravy v jiných právních předpisech, jako je stavební zákon, zákon o ochraně přírody, katastrální zákon a změny v občanském zákoníku. Poslední novely obcím z roku 2021 umožňují mimo další:

- osvobodit nemovité věci od daně z důvodu mimořádné události (například z důvodu povodně, vichřice, extrémního sucha, pandemie, opatření vyvolaném krizovými opatřeními podle krizového zákona nebo průmyslové havárie), a to nejdéle na dobu 5 let, jak vyplývá z důvodové zprávy novelizované znění § 17a zákona o dani z nemovitých věcí,
- dále pak na základě § 12 zákona o dani z nemovitých věcí pro všechny nemovité věci nebo pro všechny nemovité věci na území jednotlivé části obce stanovit místní koeficient ve výši v rozmezí 1,1 až 5, přičemž koeficient musí být stanoven s přesností na jedno desetinné místo.

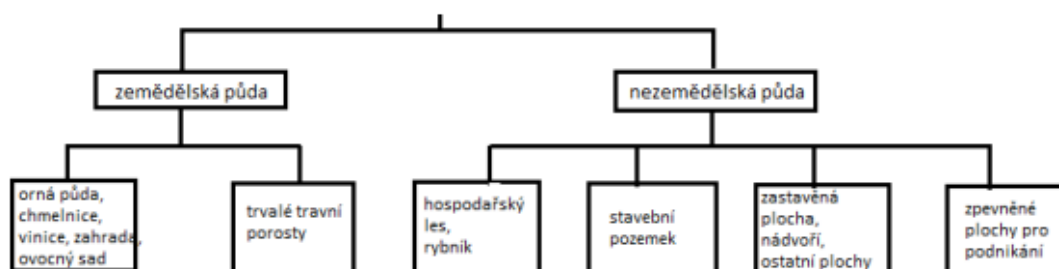
Tato novinka se nicméně nejdříve projeví až u daně za rok 2022 (Metodický materiál odboru veřejné správy, dozoru a kontroly Ministerstva vnitra, 2021).

Zákon č. 338/1992 Sb. v České republice ustavuje daň z nemovitých věcí jako jednu pravidelnou daň z nemovitého majetku. Ta je však rozdělena na dvě části – daň z pozemků a daň ze staveb a jednotek, jejichž součet je poplatníkům předepisován jako daň z nemovitých věcí. Zdaňovacím obdobím je kalendářní rok (Lajtkepová, 2013, s. 42).

4.3 Daň z pozemků

Dani z pozemků podléhají pozemky, které se nacházejí na území České republiky. Jejich kategorizace je uvedena v katastrální mapě a je klíčová pro vyměření daně z pozemků. Ve

schématu níže jsou zobrazeny základní druhy pozemků v ČR (Vančurová a Láchová, 2012, s. 325).

Obrázek 4: Schéma základního rozdělení pozemků v ČR, zdroj: Vančurová a Láchová 2012, s. 326

Z hlediska typu daně se lesní pozemky a pozemky vodních ploch řadí do zemědělské půdy. V ostatním případě je označujeme jako nezemědělskou půdu. Všechny pozemky jsou vůči ostatním pozemkům vymezeny a toto vymezení se nazývá parcelou. Každá parcela má v katastru nemovitostí uvedenu i svoji výměru (Vančurová, 2020, s. 369).

4.3.1 Předmět daně, poplatníci daně a osvobození daně z pozemků

Dle § 2 zákona o dani z nemovitých věcí jsou předmětem daně pozemky na území České republiky evidované v katastru nemovitostí. Předmětem daně z pozemků však dle aktuálního znění zákona nejsou:

- pozemky zastavěné zdanitelnými stavbami v rozsahu zastavěné plochy těchto staveb,
- lesní pozemky, na nichž se nacházejí lesy ochranné a lesy zvláštního určení,
- pozemky, které jsou vodní plochou s výjimkou rybníků sloužících k intenzivnímu a průmyslovému chovu ryb,
- pozemky určené pro obranu ČR,
- pozemky v rozsahu odpovídajícím výši spoluvlastnických podílů na nich, které jsou součástí zdanitelných jednotek v budově bytového domu, a jiné pozemky ve spoluvlastnictví vlastníků zdanitelných jednotek v budově bytového domu užívané společně s těmito jednotkami, a to v rozsahu odpovídajícím výši spoluvlastnických podílů těchto spoluvlastníků na nich.

Dále § 3 specifikuje poplatníka daně, kterého v odstavci 1 označuje jako vlastníka pozemku. Rovněž specifikuje další možnosti, kdo je poplatníkem. Například jde-li o pozemek s právem stavby, je poplatníkem stavebník.

Zároveň podle § 4 zákona o dani z nemovitých věcí lze některé pozemky od daně osvobodit. Jedná se především o pozemky ve vlastnictví České republiky nebo obce, v jejímž katastrálním území se nacházejí. V § 3 zákona o dani z nemovitých věcí se stanovuje, že poplatníkem daně z pozemků je vlastník pozemku. Jedná-li se o pozemek ve vlastnictví České republiky, je poplatníkem daně z pozemků buď organizační složka státu, státní příspěvková organizace, státní fond, státní podnik nebo jiné organizace, které jsou příslušné hospodařit nebo mají právo hospodařit s majetkem státu, nebo právnická osoba, jež disponuje právem užívat tento pozemek na základě dohodnuté výpůjčky.

Některé pozemky jsou od daně osvobozeny, dle § 4 zákona o dani z nemovitých věcí se jedná zejména o tyto pozemky:

- pozemky, které jsou ve vlastnictví státu,
- ve vlastnictví obce, na jejímž katastrálním území se nacházejí,
- pozemky, které užívají diplomatictí zástupci (Vančurová, 2020, s. 370).

4.3.2 Základ daně

Podle typu pozemku rozlišujeme hodnotový základ daně nebo základ daně vyjádřený v m². Základ daně je ustanoven v § 5 zákona o dani z nemovitých věcí. Základem daně u pozemků orné půdy, chmelnic, vinic, zahrad, ovocných sadů a trvalých travních porostů je cena, kterou určíme vynásobením skutečné výměry pozemku v m² průměrnou cenou půdy stanovenou za 1 m² ve vyhlášce vydané na základě zmocnění § 17 zákona o dani z nemovitých věcí.

Základ daně u pozemků hospodářských lesů a rybníků s intenzivním a průmyslovým chovem ryb představuje cena pozemku zjištěná podle cenových předpisů k 1. lednu zdaňovacího období nebo součin skutečné výměry pozemku v m² a částky 3,80 Kč. Základem daně u ostatních pozemků je skutečná výměra pozemku v m² zjištěná k 1. lednu zdaňovacího období (Vančurová, 2020, s. 330).

4.3.3 Sazba daně

Pro pozemky orné půdy, chmelnic, vinic, zahrad a ovocných sadů platí dle § 6 zákona o nemovitých věcí sazba 0,75 %. Sazba daně 0,25 % je určena pro pozemky trvalých travních porostů, hospodářských lesů a rybníků s intenzivním a průmyslovým chovem ryb.

Sazba daně u ostatních pozemků je pevně stanovená za 1 m² a činí u:

- zastavěných ploch a nádvoří 0,20 Kč/m²,
- zpevněných ploch pozemků využívaných pro zemědělskou prvovýrobu, lesní a vodní hospodářství 1 Kč/m²,
- stavebních pozemků 2 Kč/m²,
- 5 Kč/m² u pozemků využívaných pro průmysl, dopravu, stavebnictví, energetiku, ostatní zemědělskou výrobu a ostatní podnikatelskou,
- ostatních ploch 0,20 Kč/m².

Podle zákona o dani z nemovitých věcí je stavebním pozemkem takový pozemek, který není zastavěný zdanitelnou stavbou, ale zároveň je k zastavění touto stavbou určený. Platí, že tato stavba musí být ohlášena, nebo na ni musí být vydáno stavební či jiné povolení, veřejnoprávní smlouva nebo certifikát autorizovaného inspektora. Stavebním pozemkem není pozemek, na němž má být postavena zdanitelná stavba osvobozená od daně podle § 9 odst. 1, písm. i) a j) (vodárenské objekty, čističky odpadních vod, kanalizace, dráhy letecké či vodní dopravy apod.). Základní sazba daně podle odstavce 2 písm. b) (tedy stavebních pozemků se sazbou 2 Kč za každý 1 m²) se násobí koeficientem uvedených v tabulce číslo 2 níže.

Tabulka 2: Základní koeficienty pro výpočet DzNV u pozemků podle velikosti obce, zdroj: Vančurová, 2020, s. 378, vlastní zpracování

Velikost obce (počet obyvatel)	Koeficient dle § 6, odst. 4, písm a)
Obce do 1 000 obyvatel	1
1 001 - 6 000 obyvatel	1,4
6 001 - 10 000 obyvatel	1,6
10 001 - 25 000 obyvatel	2
25 001 - 50 000 obyvatel	2,5
nad 50 001 obyvatel, ve statutárních městech a ve Františkových Lázních, Luhačovicích, Poděbradech a Mariánských Lázních	3,5
V Praze	4,5

Pro jednotlivé části obce může obec obecně závaznou vyhláškou koeficient, který je pro ni stanoven (v tabulce v položce koeficient), zvýšit o jednu kategorii nebo snížit o jednu až tři kategorie podle členění koeficientů. Koeficient 4,5 lze zvýšit na koeficient 5,0. Blíže je o tom pojednáno v kapitole 5.

4.4 Daň ze staveb a jednotek

Druhou část daně z nemovitých věcí tvoří dle zákona č. 338/1992 Sb. v České republice daň ze staveb a jednotek.

4.4.1 Předmět daně, poplatníci daně a osvobození daně ze staveb a jednotek

Dle § 7 zákona o dani z nemovitých věcí jsou předmětem daně ze staveb a jednotek stavby nebo jednotky nacházející se na území České republiky:

- zdanitelná stavba, kterou se pro účely daně z nemovitých věcí rozumí dokončená nebo užívaná budova, či inženýrská stavba,
- zdanitelná jednotka dokončená nebo užívaná.

Podle § 8 zákona o DzNV je poplatníkem daně ze staveb a jednotek vlastník zdanitelné jednotky nebo stavby. Dále jsou ve stejném paragrafu rozebrány další možnosti, kdo je poplatníkem, v případě, že je stavba či jednotka ve vlastnictví České republiky či fondů.

V § 9 jsou uvedeny stavby a jednotky, které jsou od daně osvobozeny. Jde o rozsáhlý výčet, ze kterého lze vzhledem k zaměření diplomové práce související s hospodařením obcí jmenovat:

- zdanitelné stavby nebo zdanitelné jednotky ve vlastnictví České republiky,
- zdanitelné stavby nebo zdanitelné jednotky ve vlastnictví té obce, na jejímž katastrálním území se nacházejí,
- zdanitelné stavby nebo zdanitelné jednotky sloužící školám a školským zařízením zapsaným ve školském rejstříku; knihovnám vedeným v evidenci knihoven; zařízením sociálních služeb (Česko, 1992 b).

4.4.2 Základ daně

Podle § 10 zákona o dani z nemovitých věcí je základem daně ze staveb výměra nadzemní části stavby v m² podle stavu zjištěného k 1. lednu aktuálního zdaňovacího období. U jednotek je základem daně celková podlahová plocha k 1. lednu aktuálního zdaňovacího období, která se vynásobí koeficientem 1,22 za předpokladu, že se jednotka nachází v bytovém domě a také je-li její součástí podíl na pozemku užívaného společně s těmito jednotkami. Pokud tato podmínka není splněna, pak je její podlahová plocha násobena koeficientem 1,20. Společné části domu se do podlahové plochy jednotek nezahrnují (Syrůček a Sabotínov, 2018, s. 870).

4.4.3 Sazba daně

Pro správné stanovení sazby daně je nezbytné správně určit, do které kategorie příslušná stavba spadá. Zákonem jsou stanoveny kategorie uvedené v tabulce níže. Vymezuje je § 11.

Tabulka 3: Základní sazba daně u staveb a jednotek dle zákona č. 338/1992 Sb. o DzNV, vlastní zpracování.

Základní sazba daně u staveb a jednotek	
	Sazba daně
Obytný dům	2 Kč/m ²
Ostatní budovy tvořící příslušenství k budově obytného domu z výměry přesahující 16 m ² zastavěné plochy	2 Kč/m ²
Budovy pro rodinnou rekreaci a budovy rodinného domu užívané pro rodinnou rekreaci	6 Kč/m ²
Stavba plnicí doplňkovou funkci k budově pro rodinnou rekreaci a budově rodinného domu užívané pro rodinnou rekreaci	2 Kč/m ²
Garáže vystavěná odděleně od budov obytných domů a u zdanitelné jednotky, jejíž převažující část podlahové plochy je užívána jako garáž	8 Kč/m ²
Stavba užívaná k podnikání v zemědělské prvovýrobě, lesním nebo vodním hospodářství	2 Kč/m ²
Stavba užívaná k podnikání v průmyslu, stavebnictví, dopravě, energetice nebo ostatní zemědělské výrobě	10 Kč/m ²
Druh nemovitosti	10 Kč/m ²
Ostatní zdanitelné stavby	6 Kč/m ²
Ostatní zdanitelné jednotky	2 Kč/m ²

Základní sazby daně za 1 m² zastavěné plochy zdanitelné stavby zjištěné u budovy obytného domu, u budovy pro rodinnou rekreaci, u garáže a u ostatní zdanitelné stavby se zvyšují o 0,75 Kč za každé další nadzemní podlaží, jestliže zastavěná plocha nadzemního podlaží přesahuje dvě třetiny zastavěné plochy. U zdanitelné stavby k podnikání se základní sazba daně za 1 m² zastavěné plochy zjištěné u výše uvedených staveb a jednotek zvyšuje o 0,75 Kč za každé další nadzemní podlaží, jestliže zastavěná plocha nadzemního podlaží přesahuje jednu třetinu zastavěné plochy.

V tabulce číslo 2 s názvem Základní koeficienty pro výpočet daně z nemovitých věcí jsou uvedeny koeficienty, kterými se základní sazba daně u obytného domu a u ostatní jednotky (2 Kč za 1 m²), případně zvýšená sazba daně u zdanitelné stavby, násobí.

Dále zákon č. 338/1992 Sb. v § 11 se taktéž uvádí, že pokud jsou budovy pro rodinnou rekreaci umístěny v národních parcích a v zónách I. chráněných krajinných oblastí, násobí se stanovená sazba daně koeficientem 2,0. Pro podnikatelskou sféru je ještě stěžejní § 11a specifikující zvýšení daně, která se týká budov obytného domu s nebytovým prostorem užívaným k podnikání. V tomto případě se až na výjimky daň zvyšuje o součin výměry podlahové plochy tohoto nebytového prostoru v m² a 2 Kč.

4.5 Shrnutí kapitoly 4

Daň z nemovitých věcí v ČR představuje příjem místních rozpočtů a existuje na základě principu prospěchu. Jedná se o typickou přímou majetkovou daň, se kterou se setkáváme ve většině ekonomik světa. Zákon o dani z nemovitých věcí ustavuje v České republice jednu pravidelnou daň z nemovitého majetku. Ta je však rozdělena na dvě části – daň z pozemků a daň ze staveb a jednotek, jejichž součet je poplatníkům předepisován jako daň z nemovitých věcí. Dani z pozemků podléhají pozemky, které se nacházejí na území České republiky. Jejich kategorizace je uvedena v katastrální mapě a je klíčová pro vyměření daně z pozemků. Druhou část daně z nemovitých věcí tvoří daň ze staveb a jednotek.

5 MOŽNOSTI OBCE NAVÝŠIT DAŇ Z NEMOVITÝCH VĚCÍ

Obce mohou ovlivnit konečnou výši daně z nemovitých věcí prostřednictvím koeficientů. Aktuálně je v kompetenci zastupitelstva úprava nebo zavedení na základě obecně závazné vyhlášky rovnou tří typů koeficientů, které mají vliv na sazbu daně – ta je stanovena zákonem a její výše je pro všechny obce stejná.

Prvním typem je koeficient závislý na počtu obyvatel (též nazýván jako polohová renta, nebo korekční koeficient). Druhou možností je koeficient ve výši 1,5. A jako třetí může zastupitelstvo využít místní koeficient (Česko, 1992 b).

Dále je v pravomoci obce dle § 4 Zákona o dani z nemovitých věcí s využitím obecně závazné vyhlášky od daně z nemovitých věcí osvobodit zemědělské pozemky, v členění na ornou půdu, vinice, chmelnice, ovocné sady a travní porosty. Obec má rovněž právo rozhodnout, které pozemky nejsou od daně osvobozeny, jelikož se vyskytují na zastavěném území či na zastavitelné ploše obce (Česko, 1992 b).

V neposlední řadě mohou obce upravit koeficienty pro konkrétní části obce. Důležité je, aby dotčené části obce byly striktně vymezeny, aby tak nemohlo dojít k nejasnostem a případným sporům (Ministerstvo vnitra České republiky, 2020).

5.1 Koeficient podle počtu obyvatel

Koeficient podle počtu obyvatel bývá podle odborné literatury rovněž označován jako korekční koeficient, jelikož se jím koriguje sazba daně. Další možností je pojmenování jako polohový koeficient, jelikož může být stanoven v různé výši pro jednotlivé části obce, tedy že se často jeho výše odvíjí od polohy nemovité věci v dané obci. Je určen pro stavební pozemky, obytné domy, budovy tvořící příslušenství k obytnému domu a pro ostatní jednotky. Zároveň se koeficient obecně neuplatňuje na zdanitelné stavby. Výše polohové renty je zákonem přidělena na základě počtu obyvatel z posledního sčítání lidu. Zobrazeno to je v 2. sloupci tabulky číslo 4.

Pro jednotlivé části obce může obec vydáním obecně závazné vyhlášky koeficient, který je pro ni stanoven, zvýšit o jednu kategorii nebo snížit o jednu až tři kategorie v členění koeficientů. Platí ještě, že koeficient 4,5 lze zvýšit na koeficient 5,0. (Česko, 1992 b). Rozmezí, v jakém se obce dané velikostní kategorie mohou pohybovat, uvádím ve 3. sloupci tabulky číslo 4,

Tabulka 4: Koeficienty podle počtu obyvatel. Zdroj: Česko, 1992 b, vlastní zpracování

Velikost obce (počet obyvatel)	Koeficient dle § 11, odst. 3, písm a)	Rozmezí podle obecní vyhlášky
Obce do 1 000 obyvatel	1	1,0 - 1,4
1 001 - 6 000 obyvatel	1,4	1,0 - 1,6
6 001 - 10 000 obyvatel	1,6	1,0 - 2,0
10 001 - 25 000 obyvatel	2	1,0 - 2,5
25 001 - 50 000 obyvatel	2,5	1,4 - 3,5
nad 50 001 obyvatel, ve statutárních městech a ve Františkových Lázních, Luhačovicích, Poděbradech a Mariánských Lázních	3,5	1,6 - 4,5
V Praze	4,5	4,5 - 5,0

Úpravou koeficientu tak může obec výrazně ovlivnit výnos z daně z nemovitých věcí do svého rozpočtu (Radvan, 2010, s. 210). Důležitou pravomocí je, že základní sazbu mohou prostřednictvím koeficientu dle § 11, odst. 3, písm a) změnit rozdílně na svých jednotlivých katastrálních územích.

Ministerstvo vnitra upozorňuje, že byť zákon o dani z nemovitých věcí hovoří o možnosti úpravy koeficientů pro jednotlivé části obce, pojem část obce blíže nespecifikuje.

Zákon o obcích č. 128/2000 Sb. v § 27 odst. 2 však stanoví, že část obce je evidenční jednotka označená svým názvem, vytvářena budovami s čísly popisnými a čísly evidenčními přidělenými v jedné číselné řadě, která leží v jednom souvislém území. Názvy částí obce jsou zpravidla převzaty z názvu zaniklých obcí, osad nebo z názvů historicky vzniklých území, na nichž se tyto části obce nacházejí. Pro účely daně z nemovitých věcí se proto doporučuje pro jednotlivé části obce provést vymezení podle jednotlivých katastrálních území nebo výčtem jednotlivých parcel v části dané obce včetně uvedení příslušného katastrálního území v případě, že se nejedná o celé katastrální území. Určení částí obce musí být vždy naprosto jednoznačné (Metodický materiál odboru veřejné správy, dozoru a kontroly Ministerstva vnitra, 2016, s. 26).

5.2 Koeficient ve výši 1,5

Obce disponují také zavedením koeficientu 1,5 a to na základě zmocnění v § 11 odst. 3) písm. b) zákona o dani z nemovitých věcí. Lze ho však stanovit u těch typů zdanitelných staveb:

- Budovy pro rodinnou rekreaci a budovy rodinného domu užívané pro rodinnou rekreaci a budovy, která plní doplňkovou funkci k těmto budovám, s výjimkou garáže,
- garáže vystavěné odděleně od budov obytných domů,
- stavby využívané v zemědělské prvovýrobě, lesním a vodním hospodářství,
- stavby využívané v průmyslu, stavebnictví, dopravě, energetice nebo ostatní zemědělské výrobě
- stavby sloužící ostatním druhům podnikání

Obecní koeficient platí pro všechny části obce, tedy na celém území obce. Násobí se jím, stejně jako u polohové renty, základní sazba daně (Česko, 1992 b). Podle Řezníčkové (2016, s. 174) nelze výši koeficientu měnit. Na obci jen záleží, zda ji využije či nikoliv. Rovněž je možné ho stanovit pouze pro vybrané typy staveb a jednotek. Výhodou využití koeficientu 1,5 je, že nezatěžuje budovy sloužící k trvalému bydlení (Možnosti optimálního nastavení daně z nemovitých věcí z pohledu obce, 2021, s. 11).

5.3 Místní koeficient

Zvýšení daně z nemovitých věcí mohou obce i prostřednictvím místního koeficientu. Do roku 2020 platilo, že obec takto mohla pro všechny nemovitosti na území celé obce stanovit jeden místní koeficient ve výši 2, 3, 4 nebo 5, kterým se vynásobí daňová povinnost poplatníka za jednotlivé druhy pozemků, staveb, samostatných nebytových prostorů a za byty, popřípadě jejich soubory (Možnosti obcí ovlivnit daň z nemovitostí, 2010).

Od roku 2021 došlo ke změně, kdy obce mají možnost koeficient stanovit v rozmezí 1,1 až 5 s přesností na jedno desetinné místo. Konkrétně to uvádí zákon o dani z nemovitých věcí v části třetí, společná ustanovení, § 12 Místní koeficient. Podle tohoto ustanovení se tímto koeficientem vynásobí daň poplatníka za jednotlivé druhy pozemků, zdanitelných staveb nebo zdanitelných jednotek, popřípadě jejich souhrny (Metodický materiál odboru veřejné správy, dozoru a kontroly Ministerstva vnitra, 2016). Neplatí to však plošně, výjimka je

stanovena zejména u pozemků orné půdy, chmelnic, vinic, zahrad, ovocných sadů a trvalých travních porostů (Česko, 1992 b).

Místním koeficientem se vynásobí daň poplatníka za jednotlivé druhy pozemků, zdanitelných staveb nebo zdanitelných jednotek, popřípadě jejich souhrny, s výjimkou pozemků orné půdy, chmelnic, vinic, zahrad, ovocných sadů a trvalých travních porostů. Tímto krokem tak podle Ministerstva vnitra došlo k dalšímu výraznému navýšení pravomoci obcí s ohledem na racionalitu, efektivnost a účelnost. Uplatnění maximální možné výše tak lze například v místech, které obce považují za zdroj ekologické zátěže. (Doporučení pro obce při vydávání obecně závazných vyhlášek, 2021)

Zásadní změnou platnou od 1.1. 2021 je skutečnost, že je možné koeficienty uplatnit podle § nejen na celou obec, ale i na jednotlivé části obce.

Sedmíhradská (2015, s. 82) k tomu uvádí, že místní koeficient není u obcí zcela oblíbený a vedení obcí vždy pečlivě uvažuje jeho zavedení i z pohledu toho, jak by se tento krok projevil na postoji obyvatel.

5.4 Osvobození

Pro úplnost shrnutí pravomocí uvádím i možnost obcí osvobození od daně. Konkrétně se jedná o:

- osvobození zemědělských pozemků podle § 4 odst. 1 písmeno v) zákona o dani z nemovitých věcí,
- osvobození pozemků a zdanitelných staveb od daně z nemovitých věcí ve zvýhodněných průmyslových zónách,
- osvobození pozemků, zdanitelných staveb a zdanitelných jednotek od daně z nemovitých věcí v případě živelních pohrom dle § 17a (Metodický materiál odboru veřejné správy, dozoru a kontroly Ministerstva vnitra, 2016, s. 32).

5.5 Oznamovací povinnost obce

Zavedení koeficientů je prováděno obecně závaznou vyhláškou. Uvedeno to je v Části páté § 11 zákona o dani z nemovitých věcí s názvem Oznamovací povinnost obce. Mimo další se v něm uvádí, že obec je povinna zaslat v jednom vyhotovení správci daně do pěti dnů ode dne nabytí její platnosti. Také platí, že obecně závazná vyhláška musí nabýt platnosti nejpozději do 1. října předchozího zdaňovacího období a účinnosti nejpozději do 1. ledna

následujícího zdaňovacího období. Pokud má však vyhláška zpětnou účinnost, je označena za neplatnou. Pětidenní lhůta zaslání platí i pro osvobození od daně v případě mimořádné události Ministerstvo vnitra pak ve svém metodickém pokynu upozornilo, že pokud tak obec neučiní a svoji povinnost nesplní, vystavuje se riziku možnosti uložení pokuty podle § 247a daňového řádu. Jde o ustanovení o pokutě za nesplnění povinnosti nepeněžité povahy, kterou správce daně může uložit až do výše 500 000 Kč tomu, kdo například nesplní ohlašovací nebo jinou oznamovací povinnost stanovenou daňovým zákonem nebo správcem daně (Metodický materiál odboru veřejné správy, dozoru a kontroly Ministerstva vnitra, 2016, s. 32).

5.6 Shrnutí kapitoly 5

V kompetenci obce je ovlivnění konečné výše daně z nemovitých věcí, a to za použití tří koeficientů. První možností je koeficient závislý na počtu obyvatel (též nazýván jako polohová renta, nebo korekční koeficient). Dále lze využít koeficient ve výši 1,5 a jako třetí může zastupitelstvo využít místní koeficient v rozmezí 1,1 – 5. Vzhledem k tomu, že zákon ve vztahu ke konečné výši daně z nemovitých věcí obcím nabízí poměrně velkou porci autonomie, záleží na jejich racionalitě, uváženosti a stavu obecní pokladny, jak s užitím koeficientů naloží. Stejně tak to platí o možnosti obcí v určitých situacích o daně s nemovitých věcí osvobodit.

6 SPRÁVA DANĚ

Kapitola s názvem Správa daně se zabývá systémem správy daně z nemovitých věcí včetně jejího placení. Správou daní se rozumí postup, jehož cílem je správné zajištění a stanovení daní a zabezpečení jejich úhrady. Takovými postupy jsou zejména vyhledávání jednotlivých daňových subjektů, vyměření daně těmto subjektům, přijímání plateb daní, popřípadě jejich vymáhání (Správa daní pro ekonomy, Vančurová, Boněk, 2011, s. 23). Jedná se o vztah, který je realizován mezi správcem daně a osobami zúčastněnými na správě daně. Ve smyslu zákona je správné zjištění a stanovení daní a dále zabezpečení jejich úhrady veřejným zájmem státu (Daňový řád, Rozehnal, 2019, s. 1–2). Daňová povinnost vzniká okamžikem, kdy nastaly skutečnosti, které jsou podle zákona předmětem daně, nebo skutečností tuto povinnost zakládající (Daňový řád, Rozehnal, 2019, s. 6).

Mezi zásady správy daní jsou označovány v literatuře nejčastěji tyto: zákonnost, zákaz zneužití pravomoci, přiměřenost úkonu správce daně, rovnost procesního postavení osob zúčastněných při správě daní, vzájemná součinnost a spolupráce správce daně daňového subjektu, rychlost, hospodárnost, volné hodnocení důkazů, zásada materiální pravdy, oficialita, neveřejnost, mlčenlivost.

Role správce daně je přisouzena správnímu orgánu nebo jinému státnímu orgánu v zákonem stanoveném rozsahu a působnosti. Správce daně zjišťuje a stanovuje daň a zajišťuje jejich úhradu. Správci daně je svěřena pravomoc provádět daňová řízení, vyhledávací činnost, kontrolovat plnění povinností a vyzývat k jejich plnění. Konkrétní pravomoc správce daně vykonávají úřední osoby. V českém právním systému nelze označit univerzálního správce daně, proto je třeba na celý proces nahlížet jako na věcnou, místní a funkční příslušnost správce daně. Podle Zákon č. 456/2011 Sb., o Finanční správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů jsou správcem především orgány Finanční správy České republiky, ale také orgány Celní správy České republiky a jiné správní úřady, např. soudy.

Se správou daní souvisí i procesní náležitosti jako je dokumentace správce daně (protokol, úřední záznam, spis). Vše musí být v souladu se lhůtami. Zákon rovněž upravuje doručování písemností. Dále pak zákon č. 338/1992 Sb. o dani z nemovitých věcí v aktuálním znění ve své čtvrté části mimo jiné specifikuje:

- Solidární daňovou povinnost (13), která určuje pravidla pro platbu DzNV v případě, že konkrétní objekt má více vlastníků, a tedy mimo jiné, že mají plnění daňové povinnosti společné a nerozdílné.

- Daňové přiznání (§13a), kdy poplatník je povinen podat příslušnému správci daně do 31. ledna zdaňovacího období. Dále se v této pasáži věnuje různým situacím, jak se musí poplatník zachovat při změně sazeb, stavebních úprav nemovitosti či jak se mění daňová povinnost v případě úmrtí.
- Stanovení daně (§13b), hovoří mimo další o tom, že daň z nemovitých věcí se stanoví na zdaňovací období podle stavu k 1. lednu roku, na který je daň stanovována.
- Zvláštní ustanovení (§14), o daňovém přiznání a stanovení daně se zabývá situací osvobození od daně z nemovitých věcí ve zvýhodněné průmyslové zóně.
- Paragraf 15 věnující se Placení daně přibližuje termíny úhrady daně z nemovitých věcí, kdy daň je splatná u poplatníků daně provozujících zemědělskou výrobu a chov ryb ve dvou stejných splátkách, a to nejpozději do 31. srpna a do 30. listopadu zdaňovacího období. U ostatních poplatníků daně ve dvou stejných splátkách, a to nejpozději do 31. května a do 30. listopadu zdaňovacího období. Nepřesáhne-li roční daň 5 000 Kč, je splatná najednou do 31. května zdaňovacího období.
- Poslední dva paragrafy čtvrté části DzNV se zaměřují na Pokutu za opožděné tvrzení daně (§ 15a) a Zvláštní ustanovení o splatnosti daně (§ 16).

6.1 Shrnutí kapitoly 6

Správou daní se rozumí postup, jehož cílem je správné zajištění a stanovení daní a zabezpečení jejich úhrady. Správa daní má své zásady, patří mezi ně zejména zákonnost, zákaz zneužití pravomoci, přiměřenost úkonu správce daně, rovnost procesního postavení osob zúčastněných při správě daní, vzájemná součinnost a spolupráce správce daně daňového subjektu, rychlost a hospodárnost. Správcem daně jsou především orgány Finanční správy České republiky, ale také orgány Celní správy České republiky a jiné správní úřady, např. soudy. Správu daně striktně předepisuje Zákon o dani z nemovitých věcí ve své čtvrté části.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 VYMEZENÍ ZKOUMANÉHO ÚZEMÍ

Sledovaným územím pro zpracování praktické části diplomové práce jsou obce sdružené v Mikroregionu Slušovicko. Vytvořily tak dobrovolný svazek obcí, jež byl ustaven Zakladatelskou smlouvou ze dne 19. října 2006 mezi obcemi Slušovice, Hvozdná, Podkopná Lhota, Veselá, Neubuz, Trnava, Březová, Všemina a Dešná. V roce 2006 byl zaregistrován u Krajského úřadu Zlínského kraje pod názvem Dobrovolný svazek obcí – Mikroregion Slušovicko. V roce 2007 se ke svazku připojily obce Ostrata a Hrobice (Dobrovolný svazek obcí – Mikroregion Slušovicko, 2020). Nyní je mikroregion svazkem dvanácti obcí: Březová, Dešná, Hvozdná, Hrobice, Kašava, Neubuz, Ostrata, Podkopná Lhota, Slušovice, Trnava, Veselá, Všemina.

Mikroregion se rozkládá na ploše 72,4 km² v oblasti východní části České republiky v regionu východní Morava v průměrné vzdálenosti 10 km od krajského města Zlína (O Mikroregionu Slušovicko, 2007). Má zhruba 11 tisíc obyvatel, jeho populace se během 70. a 80. let díky rozvoji Agrokombinátu Slušovice a následné vysoké míře přistěhovalectví zdvojnásobila. V posledních letech zaznamenaly největší růst populace obce Dešná, Hvozdná a Březová, zejména díky výstavbě nových rodinných domů, a s tím spojenému nárůstu počtu obyvatel. V rámci zaměření se práce nevěnuje obci Slušovice, jelikož překračuje parametr obce do 2000 obyvatel. V další pasáži jsou stručně charakterizovány sledované obce.

Březová

Obec Březová leží 6,5 km severozápadně od města Vizovic. K 1.1. 2021 zde žilo podle údaje ČSÚ 518 obyvatel. V obci je mateřská škola, knihovna a zastoupena je zde i bohatá spolková činnost, kdy neaktivnější jsou TJ Sokol a Sbor dobrovolných hasičů (Obec Březová, 2020).

Dešná

Dešná se nachází asi 20 kilometrů od Zlína. K 1.1. 2021 zde žilo podle statistik ČSÚ 211 obyvatel. Jde tak o malou obec, jejíž obyvatelé mají hlavní občanskou vybavenost jako je zdravotní středisko či školy v blízkých Slušovicích. Mají tak zde alespoň knihovnu a sportovní areál (Obec Dešná, 2020).

Hvozdná

Obec Hvozdná se nachází asi 12 km severovýchodně od Zlína. K 1.1. 2021 zde žilo podle statistik ČSÚ 1302 obyvatel. Jde o velmi dobře vybavenou obec. Nejdeme zde i galerii,

moderní sportovní areály, obec je známá úspěšným ochotnickým divadlem. Nechybí mateřská a základní škola. Na vysoké úrovni zde je i spolková činnost – chovatelé, myslivci, zahrádkáři i dobrovolní hasiči (Obec Hvozdná, 2021).

Hrobice

Obec Hrobice leží severovýchodně od města Zlína ve vzdálenosti 15 km. V obci funguje mateřská škola, cukrárna s hospůdkou, nechybí ani víceúčelové hřiště. Zajímavý je i areál na Dubíčku, což je taneční prostor v borovicovém háji. V obci je veden bohatý spolkový život – své zájmové sdružení zde mají myslivci, hasiči i včelaři. K 1.1. 2021 zde žilo podle statistik ČSÚ 465 obyvatel (Obec Hrobice, 2020).

Kašava

Obec Kašava je vzdálena od krajského města Zlín 15 km. K 1.1. 2021 zde Český statistický úřad evidoval 950 obyvatel. Obec zřizuje mateřskou i základní školu, nechybí ani obecní knihovna. Obec je centrem valašského folklóru, kdy nadregionálně známý je soubor Kašava a velké úspěchy má i ZUŠ Morava. Ani zde nechybí bohatý komunitní život podporovaný aktivitou místních sportovních oddílů, myslivců i Českého červeného kříže (Obec Kašava, 2020).

Neubuz

Obec Neubuz leží 15 kilometrů od Zlína. Podle údajů poskytnutých ČSÚ zde k 1.1. 2021 žilo 458 obyvatel. Jde o dobře spravovanou obec, která využívá sousedství s městem Slušovice, který nabízí služby, které obci chybí. Sama obec zřizuje mateřskou školu a obecní knihovnu. O bohaté kulturní vyžití se zde ve spolupráci s obecním úřadem stará Sbor dobrovolných hasičů (Obec Neubuz, 2020).

Ostrata

Obec Ostrata leží asi 12 kilometrů od Zlína. Podle údajů poskytnutých ČSÚ zde k 1.1. 2021 žilo 414 obyvatel. I vzhledem ke své velikosti není příliš občansky vybavena, přesto zde nechybí kulturní sál či obecní knihovna. Zajímavostí je tamní Dřevěná zoo (Obec Ostrata, 2020).

Podkopná Lhota

Obec Podkopná Lhota se nachází asi 20 kilometrů severovýchodně od krajského města. Jedná o turisticky atraktivní obec, která však nedisponuje výraznou občanskou vybaveností. Nemá ani mateřskou školu. Dokonce i obecní knihovna byla v roce 2022 dočasně uzavřena.

O společenské dění v obci se starají zejména dobrovolní hasiči. K 1.1. zde žilo 330 obyvatel (Podkopná Lhota, 2020).

Trnava

Obec Trnava je zajímavá tím, že jde o jednu z nejdelších obcí v České republice. Leží asi 22 km severovýchodně od Zlína. K 1.1. 2021 zde žilo podle statistik ČSÚ 1173 obyvatel. Mají zde i obecní knihovnu, poštu, mateřskou i základní školu. Historickou památkou je zde hostel Navštívení Panny Marie. Ke sportovnímu vyžití zde slouží fotbalové i víceúčelové hřiště, tenisové kurty a v zimě dokonce dva lyžařské vleky. Mezi hlavní návštěvnické atrakce patří i pivovar (Obec Trnava, 2021).

Veselá

Obec Veselá se nachází asi 15 kilometrů od Zlína a 1.1. 2021 zde žilo podle statistik ČSÚ 854 obyvatel. Z místních spolků lze jmenovat například Sbor dobrovolných hasičů Veselá, TJ Sokol Veselá, Unie rodičů a myslivecké sdružení. Obec zřizuje mateřskou školu a základní školu pro I. stupeň (Obec Veselá, 2020).

Všemina

Obec Všemina leží 24 kilometrů od Zlína. Jedná se o další vyspělou obec na hodnoceném území. V obci je mateřská škola a nižší stupeň základní školy. K provozováním služeb patří dvě pohostinství, dva obchody se smíšeným zbožím, poštovní středisko, sběrné středisko kovů, kadeřnictví a další drobné provozovny a služby. V katastru obce se nachází chatová oblast, areál zdraví a hotel Všemina. K 1.1. 2021 zde žilo podle statistik 1132 obyvatel (Obec Všemina, 2021).

7.1 Shrnutí kapitoly 7

Všechny sledované obce jsou sdruženy v Mikroregionu Slušovicko. Mikroregion se rozkládá na ploše 72,4 km² v oblasti východní části České republiky v regionu východní Morava v průměrné vzdálenosti 12 km od krajského města Zlína. Ze zkoumaného souboru obcí mikroregionu byly vyloučeny Slušovice, jelikož mají nad 2000 obyvatel. Celkem se tak diplomová práce týká života necelých 8 tisíc obyvatel. Největší ze sledovaných obcí je Hvozdná s 1302 obyvateli, nejmenší je Dešná s 211 obyvateli. Obce jsou rozdílně občansky vybaveny. Zatímco například Trnava má obecní knihovnu, poštu, mateřskou i základní školu, v Dešné mají jen knihovnu. Ve všech obcích je silná role komunit jako jsou hasiči či myslivci.

8 ANALÝZA HOSPODAŘENÍ VYBRANÝCH OBCÍ

V odborné literatuře věnující se rozpočtům územně samosprávních celků se často uvádí, aby při sestavování rozpočtu převládala snaha o vyrovnané hospodaření. Tedy aby příjmy plynoucí do rozpočtu odpovídaly rozpočtovým výdajům.

Pokud však výdaje převyšují příjmy a jedná se tak o deficitní rozpočet, lze uhradit schodek financemi uspořeny z minulých let. Tedy z období, kdy obec v souhrnu omezila výdaje například z důvodu přípravy velké investice, která má zásadní vliv na život v obci.

V diplomové práci bylo z pohledu rozpočtových příjmů a výdajů analyzováno období 2017–2021. Zobrazeno je to v tabulce číslo 5. Využita byla data z takzvaného Monitoringu hospodaření územních samosprávních celků, který provozuje Ministerstvo financí České republiky.

8.1 Analýza hospodaření obcí z pohledu bilance na konci roku

V případě prvního sledovaného roku, tj. 2017, dosáhlo optikou příjmů a výdajů záporného salda hned 6 z 12 sledovaných obcí. V roce 2018 se s rozpočtovým schodkem potýkala pouze jedna obec, v roce 2019 tři obce, v roce 2020 jen jedna obec. V roce 2021 však už deficitně hospodařilo 5 obcí. Jak je uvedeno v úvodu kapitoly, za schodkovým či přebytkovým rozpočtem na konci roku obvykle stojí uskutečněné či plánované investice. Například v obci Neubuz v roce 2017, kdy obec dosáhla záporného rozpočtového salda (- 2 739 tis. Kč), nejvíce stál za schodkem nákup tří nemovitostí.

Jak konstatovala starostka Renata Zábojníková, šlo o dům pro vybudování 3 sociálních bytů. Další budova byla určena pro služby občanům – masáže, kadeřnictví, pedikúra a také pro vytvoření obecního bytu. Obec rovněž pořídila za odhadní cenu objekt bývalé hospody, aby v něm mohla vytvořit komunitní centrum (Zpravodaj Obecního úřadu Neubuz 2017 č. 4, 2017).

Podobně se zachovala také obec Veselá v roce 2019, kdy významně investovala do přestavby bývalého obecního úřadu na sociální bydlení spolu s centrem volného času. Konsolidované saldo rozpočtu na rok 2019 tak dosáhlo hodnoty (- 9 614 tis. Kč) a bylo tak nejvyšší ze všech sledovaných obcí v daném roce (Přestavba bývalého OÚ na sociální byty, 2018).

V případě posledního sledovaného období, tj. roku 2021, největší saldo vykázala obec Hvozdná, a to ve výši -11 674 tis. Kč. Opět za tím stojí významná investiční činnost, kdy se

na hospodaření obce projevily realizovaný projekt „Odkanalizování obce Hvozdná“ a její napojení na čistírnu odpadních vod ve Zlíně – Malenovicích (Magazín Hvozdná, 2021).

Tabulka 5: Vývoj hospodaření v jednotlivých obcích v letech 2017–2021, zdroj: monitor.statnipokladna.cz, vlastní zpracování

Vývoj hospodaření v jednotlivých obcích (v tis. Kč)									
Název obce	Rok								
	2017			2018			2019		
	Příjmy	Výdaje	Saldo	Příjmy	Výdaje	Saldo	Příjmy	Výdaje	Saldo
Březová	8 906	11 575	-2 669	9 238	10 028	-790	10 401	11 738	-1 337
Dešná	2 570	1 742	828	2 758	3 084	-326	3 256	2 501	656
Hvozdná	22 057	20 482	1 575	26 071	23 024	3 047	34 707	29 713	4 994
Hrobice	8 352	7 964	388	9 758	7 137	2 622	9 800	7 288	2 512
Kašava	18 683	19 354	-671	23 945	25 702	-1 757	20 245	22 962	-2 717
Neubuz	6 997	9 736	-2 739	11 345	9 444	1 900	10 475	7 412	3 063
Ostrata	5 863	4 355	1 508	6 727	6 163	564	7 347	7 229	118
Podkopná Lhota	6 820	7 227	-407	4 999	3 094	1 906	5 125	2 914	2 211
Trnava	25 601	32 010	-6 409	36 653	35 526	1 126	47 190	42 483	4 707
Veselá	15 426	17 727	-2 300	13 481	9 594	3 887	13 545	23 159	-9 614
Všemina	15 954	15 876	78	17 632	11 056	6 575	21 126	16 051	5 075
Celkem	121 803	148 048	-10 818	162 607	143 852	18 754	175 870	173 450	9 668

Vývoj hospodaření v jednotlivých obcích (v tis. Kč)						
Název obce	Rok					
	2020			2021		
	Příjmy	Výdaje	Saldo	Příjmy	Výdaje	Saldo
Březová	9 396	15 942	-6 546	9 941	10 057	-116
Dešná	3 757	3 201	556	3 444	3 915	-471
Hvozdná	26 723	24 737	1 986	35 411	46 142	-10 731
Hrobice	9 438	5 228	4 210	10 548	6 729	3 819
Kašava	37 997	24 594	13 403	30 197	41 871	-11 674
Neubuz	11 962	16 906	-4 944	9 900	9 110	791
Ostrata	8 411	5 633	2 778	8 231	7 941	290
Podkopná Lhota	15 452	16 639	-1 188	6 803	5 964	839
Trnava	31 777	22 437	9 339	28 424	22 260	6 164
Veselá	23 523	15 521	8 002	26 932	21 693	5 240
Všemina	20 410	19 833	577	20 895	21 242	-347
Celkem	167 069	170 671	28 173	182 495	196 924	-6 196

8.2 Analýza hospodaření obcí z pohledu výše příjmů a výdajů

V kapitole 3 s názvem Rozpočtové určení daní je uvedena struktura financování obcí v rámci rozpočtového určení daní. Tedy mechanismu, podle kterého se rozdělují mezi stát, obce a kraje celostátní výnosy tří základních daní – tedy daně z příjmů fyzických osob, daně z příjmů právnických osob a daně z přidané hodnoty. Rozhodujícím kritériem výpočtu podílu, který připadá na jednotlivé obce, je počet jejich obyvatel, velikost katastrálního území a počet dětí mateřských škol i základních škol zřizovaných obcí.

Z pohledu hodnocených let se na vzorku sledovaných obcí ukazuje, že jejich příjmy v souhrnu narůstaly. Zatímco v roce 2017 dosáhly 123 mil. Kč, v roce 2018 to bylo už 162 mil. Kč, v roce 2019 šlo o 175 mil. Kč. V roce 2020 došlo poprvé k meziročnímu poklesu na 167 mil. Kč a v roce 2021 se jednalo o částku 182 mil. Kč. Vše je opět patrné z tabulky číslo 5 s názvem Vývoj hospodaření v jednotlivých obcích v letech 2017 – 2021.

Zároveň lze konstatovat, že vývoj v obcích Mikroregionu Slušovicko kopíruje trend patrný v rámci celé České republiky, jak vyplývá z dat Ministerstva financí České republiky. To celorepublikový stav pravidelně hodnotí ve své zprávě věnované hospodaření územně samosprávních celků. K roku 2021 ministerstvo financí mimo jiné uvedlo, že se v roce 2021 celkové příjmy obcí meziročně zvýšily o 6,4 %, tj. o 23,4 mld. Kč., a dosáhly tak 392,4 mld. Kč. Po očištění souhrnných příjmů obcí o přímé náklady na vzdělávání příjmy celkově činily 373,9 mld. Kč. Jejich vlastní příjmy činily 305,2 mld. Kč a meziročně vzrostly o 31,3 mld. Kč. Na straně vlastních příjmů pak podle zprávy k nejznatelnějšímu meziročnímu růstu došlo u daňových příjmů, které se navýšily o 10,9 % na 256 mld. Kč (Zpráva o vývoji rozpočtového hospodaření obcí, dobrovolných svazků obcí, krajů a Regionálních rad regionů soudržnosti k 31. 12. 2021, 2022).

V tabulce číslo 5 je rovněž patrný propad příjmů v roce 2020, což bylo důsledkem přijatých restriktivních protiepidemických opatření, kvůli kterým podle MFČR daňové příjmy směřující obcím oproti předchozímu roku klesly z 245 mld. Kč na 230 mld. Kč. V relativně klidnějším roce šlo o 256 mld. Kč (Zpráva o vývoji rozpočtového hospodaření obcí, dobrovolných svazků obcí, krajů a Regionálních rad regionů soudržnosti k 31. 12. 2021, 2022). Hodnoty je však nutné posuzovat s ohledem na to, že výše příjmů a výdajů může být zkreslena investiční činností a s tím spojených návratných zdrojů ve formě půjček a úvěrů.

V rámci práce bylo rovněž vyhodnoceno, jaké obcím Mikroregionu Slušovicko připadly pro rok 2021 příjmy a výdaje v přepočtu na 1 obyvatele. Ukazuje to tabulka číslo 6. Vyplývá tak, že největší příjem měla obec Kašava, a to 32 tis. Kč na jednoho obyvatele. Nejmenší příjem pak obec Dešná, a to 16 tis. Kč. Z pohledu výdajů v přepočtu na obyvatele největší částku v roce 2021 vynaložila opět obec Kašava (35 tis. Kč). Naopak nejnižší výdajovou částku v přepočtu na 1 obyvatele evidují Hrobice (14,5 tis. Kč).

Tabulka 6: Porovnání příjmů a výdajů na jednoho obyvatele v roce 2021.
Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, vlastní zpracování

Porovnání příjmů a výdajů na jednoho obyvatele v roce 2021					
Název obce	Počet obyvatel	Příjmy (v tis. Kč)	Výše příjmu na 1 obyvatele (v tis. Kč)	Výdaje (v tis. Kč)	Výše výdajů na 1 obyvatele (v tis. Kč)
Březová	518	9 941	19,19	10 057	19,42
Dešná	211	3 444	16,32	3 915	18,55
Hvozdná	1 302	35 411	27,20	46 142	35,44
Hrobice	465	10 548	22,68	6 729	14,47
Kašava	950	30 197	31,79	41 871	44,07
Neubuz	458	9 900	21,62	9 110	19,89
Ostrata	414	8 231	19,88	7 941	19,18
Podkopná Lhota	330	6 803	20,62	5 964	18,07
Trnava	1 173	28 424	24,23	22 260	18,98
Veselá	854	26 932	31,54	21 693	25,40
Všemina	1 132	20 895	18,46	21 242	18,77

8.3 Vyhodnocení monitorujících ukazatelů hospodaření obcí

S hospodařením souvisí i zadluženost obcí. V rámci hospodaření monitoringu obcí se řeší u pravidla rozpočtové odpovědnosti podíl zadluženosti k průměru příjmů za poslední 4 roky, kdy by hodnota neměla překročit 60 %. Dále jde o podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům, ten by neměl být vyšší než 25 %. A také celková likvidita, kdy by hodnota neměla být nižší než 1 (Monitoring hospodaření územních samosprávných celků, 2018). Monitorující ukazatele sledovaných obcí jsou shrnuty v tabulce číslo 7. Data jsou opět vyselektována z webové stránky ministerstva financí <https://monitor.statnipokladna.cz/> (Monitor – kompletní přehled veřejných financí, 2022).

a) Zadluženost

Zadluženost byla k 31.12. 2021 evidována pouze u 3 z 12 sledovaných obcí, kdy největšího podílu dluhu vzhledem k průměrným příjmům za poslední 4 roky dosáhla obec Hvozdná, a to více než 77 %. Jako jediná ze sledovaného souboru překračuje ministerstvem doporučenou hodnotu 60%. Dále to je Kašava (45 %) a Podkopná Lhota (35 %).

b) Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům

Z hlediska podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům opět nejvyšší hodnoty dosahuje obec Hvozdná – 13,42 %. Druhé nejvyšší hodnoty dosáhla Kašava – 8,02 %. Třetí Podkopná Lhota – 4,29 %.

c) Celková likvidita

Pohledem celkové likvidity všechny obce Mikroregionu Slušovicko hospodaří bez potíží, jelikož hodnota u všech přesahuje 1. Nejbližší této rizikové hranici je Kašava (3,95). Naopak i v rámci ČR nadprůměrnou celkovou likviditu měly k 31.12. 2021 Hrobice. Šlo o hodnotu 67,75 (Monitor - kompletní přehled veřejných financí, 2022). Podle Ministerstva financí České republiky překročení hraničních hodnot u všech tří ukazatelů uvedených v úvodu podkapitoly současně indikuje možné riziko hospodářských problémů. Z pohledu výše uvedené analýzy žádná ze sledovaných obcí nemá finanční potíže.

Tabulka 7: Ukazatele monitorující hospodaření obcí, zdroj: monitor.statnipokladna.cz, vlastní zpracování

Ukazatele monitorující hospodaření obcí						
Název obce	Průměr příjmů za poslední 4 roky (v tis. Kč)	Zadluženost	Podíl zadluženosti k celkovým příjmům (v %)	Cizí zdroje (v tis. Kč)	Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)	Celková likvidita
Březová	9 744	0	0	816	0,99	8,92
Dešná	3 304	0	0	192	1,01	14,87
Hvozdná	30 728	23 674	77,04	34 717	13,42	7,70
Hrobice	9 886	0	0	413	0,47	67,75
Kašava	28 096	12 654	45,04	18 805	8,02	3,95
Neubuz	10 920	0	0	434	0,63	8,08
Ostrata	7 679	0	0	774	0,88	13,53
Podkopná Lhota	8 095	2 632	32,51	3 860	4,29	11,47
Tmava	36 011	0	0	7 117	2,61	6,38
Veselá	19 370	0	0	1 843	1,34	9,34
Všemiina	20 016	0	0	1 836	1,10	20,98

8.4 Shrnutí kapitoly 8

V rámci kapitoly 8 bylo hodnoceno hospodaření v letech 2017 až 2021. Ukázalo se, že z pohledu deficitních, schodkových rozpočtů takto celkově v roce 2017 hospodařila hned polovina obcí do 2000 obyvatel v Mikroregionu Slušovicko. V dalších letech už byly rozpočty vesměs vyrovnané, tedy až na poslední sledovaný rok – 2021, kdy schodku na konci roku dosáhlo 5 obcí. Hospodaření 11 obcí na sledovaném území zároveň kopírovalo celostátní trend. V roce 2017 dosáhly příjmy v souhrnu 123 mil. Kč, v roce 2018 to bylo 162

mil. Kč, v roce 2019 šlo o 175 mil. Kč. K meziročnímu poklesu, a to na 167 mil. Kč, došlo poprvé až v roce 2020. Důvodem byl nižší příjem ze sdílených daní z důvodu protipandemických opatření. V roce 2021 se už jednalo o částku 182 mil. Kč, nejvyšší za posuzované období. Spolu s příjmy rostly i výdaje. Zatímco v roce 2017 šlo o 148 mil. Kč, v roce 2021 to bylo už 196 milionů.

Dále se kapitola zaměřuje na finanční zdraví obcí na základě indikátorů stanovených ministerstvem financí, kdy je sledována zadluženost vůči celkovým příjmům, podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům a celková likvidita. Zadluženost byla k 31.12. 2021 evidována pouze u 3 z 12 sledovaných obcí, kdy největšího podílu dluhu vzhledem k průměrným příjmům za poslední 4 roky dosáhla obec Hvozdná, a to více než 77 %. Z hlediska podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům opět nejvyšší hodnoty dosahuje obec Hvozdná – 13,42 %. Všechny obce jsou pak dostatečně vzdáleny od hodnoty 1 v případě celkové likvidity, která by mohla značit finanční potíže. Celkově tak lze hospodaření sledovaných obcí označit jako bezproblémové.

9 ANALÝZA VÝBĚRU DANĚ Z NEMOVITÝCH VĚCÍ VYBRANÝCH OBCÍ

Jak je uvedeno v kapitole 4, daň z nemovitých věcí je ojedinělá z toho důvodu, že příjem z ní plynoucí je výlučným příjmem obce. Obec má zároveň pravomoc do určité míry ovlivňovat její výši prostřednictvím koeficientů. Zároveň platí, že jde v rámci celkových příjmů jen o minoritní, nicméně nezanedbatelný příjem.

Na celkovou výši daně z nemovitých věcí má vliv rozloha katastru obce a také sestava nemovitostí a jejich rozdělení na stavby i bytové jednotky a pozemky. Výše se samozřejmě vyvíjí i v čase, kdy část pozemků může změnit svoje užití, a tím se změní sazba daně. Rovněž vznikají nové stavební pozemky a stavby, stejně tak část z nich může zaniknout. Obce mají také právo vybrané pozemky od daně osvobodit.

V tabulce číslo 8 je zpracováno porovnání vývoje výnosu daně z nemovitých věcí za léta 2017–2021. U obcí Březová, Dešná, Hvozdná, Hrobice, Kašava, Neubuz, Ostrata, Podkopná Lhota a Trnava lze tento příjem považovat za stabilní, kdy se mezi jednotlivými sledovanými léty liší v řádu jednotek procent.

Znatelný výkyv je pak patrný u obcí Veselá a Všemina. U druhé jmenované obce šlo o důsledek majetkových operací u vlastníka významné části nemovitostí v obci, jak uvádí starosta Roman Matušů v kapitole číslo 11.

Dále byly v rámci práce hodnoceny podíly příjmů daně z nemovitých věcí na celkových příjmech. Jak je patrné z tabulky číslo 9, daň z nemovitých věcí tvoří největší část příjmů u obce Březová a to 9,16 % z celkových příjmů za rok 2021. Naopak nejméně to bylo u obce Kašava, a to 1,07 %. Ukazují se tak výrazné rozdíly, jak významný příjem tato majetková daň pro konkrétní obec představuje. Data pro výpočet jsou platná pro rok 2021.

Tabulka 8: Vývoj výnosu DzNV v letech 2017–2021 (v tis. Kč), vlastní zpracování, zdroj: monitor.statnipokladna.cz

Vývoj výnosu DzNV v letech 2017 - 2021 (v tis. Kč)					
Název obce	Rok				
	2017	2018	2019	2020	2021
Březová	889	821	720	672	911
Dešná	70	70	97	70	70
Hvozdná	603	614	623	620	616
Hrobice	673	606	654	596	613
Kašava	344	335	353	340	322
Neubuz	834	845	853	857	849
Ostrata	514	542	556	497	587
Podkopná Lhota	217	228	248	279	223
Trnava	687	870	774	742	730
Veselá	263	585	463	499	1 034
Všemina	630	701	535	467	412

Tabulka 9: Podíl výnosu DzNV na celkových příjmech. Vlastní zpracování, zdroj: monitor.statnipokladna.cz

Podíl výnosu DzNV na celkových příjmech			
Název obce	Výnos DzNV (v tis. Kč)	Celkové příjmy (v tis. Kč)	Podíl (v%)
Březová	911	9 941	9,16
Dešná	70	3 444	2,03
Hvozdná	616	35 411	1,74
Hrobice	613	10 548	5,81
Kašava	322	30 197	1,07
Neubuz	849	9 900	8,58
Ostrata	587	8 231	7,13
Podkopná Lhota	223	6 803	3,28
Trnava	730	28 424	2,57
Veselá	1034	26 932	3,84
Všemina	412	20 895	1,97

Další tabulka číslo 10 nabízí srovnání a přepočty výnosu daně z nemovitých věcí na počet obyvatel a rozlohu. V případě příjmů na km² rozlohy největší příjem za rok 2021 měla obec Březová a to 338 tis. Kč. Poměrně vysokou částku měla i obec Veselá a to 232 tisíc na kilometr čtvereční. Naopak obec Dešná v přepočtu na km² obdržela pouze 32 tis. Kč a obec Všemina 35 tis. Kč. Jako referenční byl vybrán rok 2021. V případě příjmů přepočtené na

je jednoho obyvatele vyplývá, že největší částku k 31.12.2021 přijala obec Březová (1,76 tis. Kč) a obec Ostrata (1,42 tis. Kč). Nejméně to bylo u obce Dešná (0,33 tis. Kč) a obce Kašava (0,34 Kč).

Tabulka 10: Porovnání DzNV s ostatními ukazateli za rok 2021. Vlastní zpracování, zdroj: monitor.statnipokladna.cz

Porovnání DzNV s ostatními ukazateli za rok 2021						
Název obce	Příjmy (v tis. Kč)	Příjmy z DzNV (v tis. Kč)	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel	Příjmy z DzNV/km ² rozlohy (v tis. Kč)	Příjmy z DzNV/počet obyvatel (v tis. Kč)
Březová	9 941	911	2,69	518	338,66	1,76
Dešná	3 444	70	2,16	211	32,41	0,33
Hvozdná	35 411	616	7,28	1 302	84,62	0,47
Hrobice	10 548	613	4,44	465	138,06	1,32
Kašava	30 197	322	8,42	950	38,24	0,34
Neubuz	9 900	849	5,42	458	156,64	1,85
Ostrata	8 231	587	3,55	414	165,35	1,42
Podkopná Lhota	6 803	223	4,82	330	46,27	0,68
Trnava	28 424	730	18,83	1 173	38,77	0,62
Veselá	26 932	1 034	4,44	854	232,88	1,21
Všemina	20 895	412	11,65	1 132	35,36	0,36

Vyhodnocení uvedené výše dává odpověď na podotázku stanovenou v úvodu diplomové práce, jak je daň z nemovitých věcí pro obce z ekonomického pohledu klíčová. Zatímco někde představuje relativně zanedbatelnou část příjmů, například u obce Kašava, pak u obce Březová šlo o téměř desetinu příjmů pro rok 2021.

9.1 Shrnutí kapitoly 9

Kapitola porovnává vývoj výnosu daně z nemovitých věcí za léta 2017–2021. U obcí Březová, Dešná, Hvozdná, Hrobice, Kašava, Neubuz, Ostrata, Podkopná Lhota a Trnava lze tento příjem považovat za stabilní, jelikož se mezi jednotlivými sledovanými léty liší v řádu jednotek procent. Znatelný výkyv je pak patrný u obce Všemina, kdy šlo o důsledek majetkových operací u vlastníka významné části nemovitostí v obci. V případě příjmů na km² rozlohy měla největší příjem za rok 2021 obec Březová a to 338 tis. Kč. Naopak obec Dešná v přepočtu na km² obdržela pouze 32 tis. Kč. V případě příjmů přepočtených na je jednoho obyvatele vyplývá, že největší částku k 31.12.2021 přijala obec Březová (1,76 tis. Kč), nejméně to bylo u obce Dešná (0,33 tis. Kč).

10 KOMPARACE PŘÍSTUPU VYBRANÝCH OBCÍ K DANI Z NEMOVITÝCH VĚCÍ

V rámci diplomové práce byly telefonicky i osobně zjištěny uplatňované koeficienty související s daní z nemovitých věcí v rámci obcí soustředěných v Mikroregionu Slušovicko. Vyplývala z nich skutečnost, že obce až na jednu výjimku nevyužívají své zákonné pravomoci daň z nemovitých věcí navýšit. Drží se tak koeficientu podle § 6 o dani z nemovitých věcí týkajících se stavebních pozemků a § 11, který je zaměřen na budovy obytného domu a ostatní zdanitelné jednotky. Jako jediná tak místní koeficient podle § 12 zákona o dani z nemovitých věcí zavedla obec Ostrata, a to již v roce 2011. Přehled uplatňovaných koeficientů v jednotlivých obcích je zobrazen v tabulce číslo 11.

Tabulka 11: Přehled využívaných koeficientů ve sledovaných obcích, vlastní zpracování

Přehled koeficientů ve sledovaných obcích k 1.1. 2021					
Název obce	Počet obyvatel	Koeficient podle počtu obyvatel		Koeficient 1,5	Místní koeficient
		Pozemky	Stavby		
Březová	518	1,0	1,0	nezaveden	nezaveden
Dešná	211	1,0	1,0	nezaveden	nezaveden
Hvozdná	1302	1,4	1,4	nezaveden	nezaveden
Hrobice	465	1,0	1,0	nezaveden	nezaveden
Kašava	950	1,0	1,0	nezaveden	nezaveden
Neubuz	458	1,0	1,0	nezaveden	nezaveden
Ostrata	414	1,0	1,0	nezaveden	2,0
Podkopná Lhota	330	1,0	1,0	nezaveden	nezaveden
Trnava	1173	1,4	1,4	nezaveden	nezaveden
Veselá	854	1,0	1,0	nezaveden	nezaveden
Všemina	1132	1,4	1,4	nezaveden	nezaveden

Celkově tak lze konstatovat, že přístup obcí je až na jednu výjimku stejný. Tedy že obce přistupují k dani spíše jako k finanční zátěži pro obyvatele a jakékoliv její navýšení nad minimum stanovené zákonem by mělo negativní vliv na reputaci vedení obce. Mimo jiné to vyplývá i z názorů starostů obcí, které jsou obsaženy v následující kapitole. Dalším důvodem může být skutečnost, že sledované obce nemají na svých územích lokality, které by byly problémové a měly s nimi nadměrné náklady. A tedy že by například zvýšené náklady na péči o danou část území kompenzovaly právě prostřednictvím zvýšení koeficientů. Místní koeficient je nástrojem, který využívá jen malá část obcí, byť je patrný

stoupající trend. Zatímco v roce 2019 v rámci celé ČR šlo o 599 obcí, v roce 2021 podle informací Generálního finančního ředitelství o 707 obcí (Informace poskytnuté dle zákona č. 106/ 1999 Sb., (0029/2021), 2021). Zcela stejně hodnocené obce přistupují ke stanovení koeficientu 1,5 dle ustanovení § 11 zákona o dani z nemovitých věcí pro násobení základní sazby daně u staveb a jednotek využívaných k rekreaci nebo podnikání. Tedy koeficient 1,5 zavedený nemají,

Dalším zajímavým poznatkem při šetření ve vztahu ke koeficientům u daně z nemovitých věcí je skutečnost, že část starostů neznala možnosti, jak mohou s koeficienty pracovat a dokonce ani nevěděla, v jaké výši jsou koeficienty na území jejich obce zavedeny. Odkázali se na pozdější kontakt, aby mohli informaci ověřit u svých účetních. To opět poukazuje na skutečnost, že daň z nemovitých věcí nepředstavuje pro obce zásadní téma i přes změny, které byly u ní v posledních letech ve prospěch obcí provedeny. Zjištění uvedené v této kapitole tak dávají další odpovědi na výzkumné podotázky, jak je daň z nemovitých věcí pro malé obce z ekonomického pohledu klíčová a jaký má dopad na život v obci výše daně z nemovitých věcí.

10.1 Shrnutí kapitoly 11

Obce na sledovaném území Mikroregionu Slušovicko nevyužívají možnosti navýšit výnos daně z nemovitých věcí prostřednictvím koeficientů. Jedinou výjimkou je obec Ostrata, která má zavedený místní koeficient ve výši 2,0 dle § 12 zákona o dani z nemovitých věcí. Zavedení koeficientů není příliš populární ani v rámci celé ČR. Například v roce 2021 je mělo zavedeno jen 707 z 6 246 obcí. Stejně tak se obce ve sledovaném území staví k takzvanému koeficientu 1,5 uvedeném v § 11 zákona o dani z nemovitých věcí.

11 VÝSTUPY Z ROZHOVORŮ SE STAROSTY A EXPERTEM NA TÉMA DANĚ Z NEMOVITÝCH VĚCÍ

V rámci zpracování diplomové práce byly uskutečněny rozhovory s vybranými starosty ze sledovaného Mikroregionu Slušovicko. Níže jsou uvedeny nejstěžejnější postoje nejvyšších představitelů obcí, kterým byly položeny tyto okruhy otázek, jenž souvisí s hlavní výzkumnou otázkou i podotázkami diplomové práce.

- Jak je z pohledu samosprávy daň z nemovitých věcí důležitá a k čemu její výnos s ohledem na svou roli řádného hospodáře využíváte?
- Objevují se názory, že by obce měly daň i samy vybírat a celkově se o ni administrativně starat. Nyní totiž jsou pouze jejich stoprocentním příjemcem bez „jakéhokoliv příspěvní“. Zvládli byste to na úrovni vaší obce?
- Obce mají možnost příjem z daně z nemovitých věcí upravit prostřednictvím zavedení koeficientů. Proč této možnosti (ne)vyžíváte?
- Je vhodné použít daň z nemovitých věcí, resp. navýšení koeficientů, jako prostředek pro eliminaci propadu příjmů do obecního rozpočtu?

Dále byl s podobnými dotazy osloven expert, který se z podstaty své funkce v rámci státní správy zabývá tvorbou rozpočtů, kde příjmovou stránku tvoří i daň z nemovitých věcí.

11.1 Daň z nemovitých věcí pohledem starostů

Pro posouzení významnosti daně z nemovitých věcí z pohledu obcí Mikroregionu Slušovicko byly uskutečněny rozhovory s vybranými starosty. Níže uvádím souhrn jejich postojů ke sledované tématice.

Renata Zábojníková, starostka obce Neubuz

V případě obce Neubuz výnos daně z nemovitých věcí představoval v roce 2021 přibližně 8 procent všech příjmů. Jak starostka Renata Zábojníková podotkla, za poslední léta se výnos víceméně nezměnil, a tak byl v minulosti ještě významnější s ohledem na nižší celoroční příjmy, než se kterými obec disponovala.

Poměrně vysoký podíl daně z nemovitých věcí na celkových příjmech starostka vysvětluje tím, že v katastru obce mají své provozy dvě významné firmy – DF Partner, s.r.o. a pak

společnost Greiner Packaging Slušovice, který působí na hranici katastrů obce Slušovice a Neubuz. Oba podnikatelské subjekty podle ní přispějí do obecního rozpočtu přibližně padesáti procenty celkového výnosu daně z nemovitých věcí. Informaci o hrazených částkách, která je i samotným obcím neveřejná, získala přímo od vedení společností. Obec ročně v rámci daně obdrží asi 850 tisíc. Částku starostka považuje za nezanedbatelnou, ale při stanovování plánů na nové rozpočtové, investiční období nemá obec pro výnos z daně z nemovitých věcí konkrétní využití.

Renata Zábojníková není zastánkyní jakéhokoliv navyšování daně. Vedou ji k tomu dva důvody. Nejprve vnímá poměrně vysoké životní náklady obyvatel venkova, a tak jim nechce zatěžovat rodinné rozpočty zvýšenou platbou. Druhým důvodem je vstřícný krok vůči dvěma velkým firmám, kdy si váží jejich působení v obci, jelikož přinášejí lidem práci a podílejí se i jinak na podpoře obce. A je tu i ještě jeden další důvod – změna koeficientů by musela být uskutečněna formou obecně závazné vyhlášky, která obecně představuje další administrativu, dohled nad jejím dodržování apod. Podle starostky totiž platí, že čím méně vyhlášek, tím je život v obci klidnější a přátelštější.

Stejně tak nepovažuje za vhodné využít navýšení daně z nemovitých věcí jako prostředek eliminace propadu obecních příjmů. Jako obec se totiž snaží konat natolik hospodárně, že se snaží propadům předejít a mít vždy v rozpočtu rezervu. Případně daný rozpočtový rok ukončit záporným saldem s tím, že rozpočet vyrovnají v dalším roce. Doplnila, že obec se snaží být aktivní ve snaze získání dotací, kterými lze účelněji vylepšovat obecní rozpočet než navýšením daní či jiných poplatků.

Josef Říha, starosta obce Hvozdná

Jakéhokoliv navyšování daně z nemovitých věcí odmítá starosta obce Hvozdná Josef Říha. Podle něj je tento krok velmi nepopulární a zpravidla k němu může přistoupit jen zastupitelstvo, které nechce ve funkci dále působit, jelikož si zavedením například místního koeficientu zneprátelel velkou část občanů - voličů. Podle starosty je tak ideální situace, kdy se daň z nemovitých věcí podaří navýšit vedení obce, které už nechce ve veřejné funkci dále pokračovat. Nové zastupitelstvo mu pak poděkuje za vyšší příjmy do obecní pokladny. Ve Hvozdné nyní tvoří inkaso z daně z nemovitých věcí necelá 2% příjmů.

Její celkový výnos nemá v obecním rozpočtu jasné určení, k jakému účelu by měla být využita. Starosta Josef Říha bere celkové daňové příjmy jako celek, u nichž se snaží

predikovat vývoj z pohledu příjmů pro Hvozdnou a podle toho plánuje i investice a výdaje na další období. S ohledem na stávající ekonomickou situaci však nechce vyloučit, že obcí, které výnos z daně z nemovitých věcí prostřednictvím využitím koeficientů navýší, se bude zvyšovat. V rámci vyhodnocení rozhovoru ještě doplňuji, že přestože se obec potýká s mnohomilionovým úvěrem vzniklým v souvislosti s důležitými investicemi, obci se ho podařilo ještě s velmi výhodnými podmínkami – úrok totiž podle starosty jen o málo přesahuje 1% ročně.

Dagmar Daňková, starostka obce Dešná

Dešná rovněž patří mezi obce, pro kterou je výnos z daně z nemovitých věcí spíše okrajovým, málo významným příjmem a v roce 2021 tvořil jen 2,03 % příjmů. Jakékoliv debaty a návrhy, jak zvýšit výnos daně z nemovitých věcí, jsou podle starostky bezpředmětné. I kdyby je sama chtěla prosadit, nezíská pro svůj návrh dostatečnou podporu dalších členů zastupitelstva, kteří dbají na minimálně možnou finanční zátěž občanů ze strany obce. Ilustrovala to i na příkladu, kdy usilovala o navýšení poplatku za svoz odpadu, což má kvůli zvyšujícím se nákladům ekonomické opodstatnění. Její návrh však zastupitelstvem neprošel. Daň z nemovitých věcí tak není pro život v obci Dešné téma a nevěnují mu žádnou pozornost než tu, kterou stanovuje zákon. Zároveň si nedovede představit, že by daň z nemovitých věcí měla obce administrativně obstarat jako celek.

Arnošt Horák, starosta obce Ostrata

Obec Ostrata je jedinou ze sledovaných obcí, která už před několika lety zavedla místní koeficient, a to v výši 2,0. Podle starosty Arnošta Horáka cílem bylo navýšení příjmů z daně z nemovitých věcí, kdy bylo nutné takto spolufinancovat potřebné investice. Na otázku, zda plánují využít nových možností, jak s místním koeficientem naložit odpověděl, že k tomu není důvod. To i přesto, že daň z nemovitých věcí považuje za velmi důležitou daň, kdy za rok 2021 tvořila 7% všech obecních příjmů. Zároveň by obec podle starosty ke změně nepřistoupila, i kdyby se dlouhodobě potýkala s propadem příjmů, které by zajišťovaly dostatečný rozvoj obce. Obec nemá konkrétně stanovené, na co výnos z daně z nemovitých věcí využijí, bere ji jako součást celkových příjmů.

Roman Matušů, starosta obce Všemina

Obec Všemina je jednou z obcí, u níž ve sledovaném období výnos z daně z nemovitých věcí citelně klesnul. Ze 701 tis. Kč v roce 2018 na 412 tis. Kč v roce 2021. Starosta Roman Matušů se domnívá, že za tím stojí převody významné místní firmy Parter s.r.o. na jinou, realitní společnost. Společnost Parter v obci vlastnila významné plochy. Roman Matušů si rovněž posteskl, že obec dokonce musela část již získané daně vrátit. Starosta si je zároveň dobře vědom, že obec potřebuje investovat a hodí se podle jeho slov každá koruna, jakkoliv však lidem zvýšit daň z nemovitých věcí neplánuje. To i přesto, že současnou konstrukci daně považuje pro navýšení obecních příjmů za velmi operativní. V obecním zastupitelstvu však převažuje názor, že by peníze měly raději zůstat občanům i s ohledem na stoupající životní náklady. V případě propadů obecních příjmů je pak podle starosty vhodnější získat peníze od státu.

Libor Bad'ura, starosta obce Podkopná Lhota

Daň z nemovitých věcí považují v Podkopné Lhotě za důležitou příjmovou položkou v rozpočtu obce. V roce 2021 představovala přes 3 % celkových příjmů. Přestože je její výše poměrně předvídatelná a lze ji tak přiřadit ke konkrétním výdajům, v obci tak nečiní a berou ji jako běžnou součást daňových příjmů. Starosta si je dobře vědom možnosti daň změnit prostřednictvím koeficientů, tento krok však odmítá hned ze dvou důvodů. Snížení by znamenalo snížení příjmu do obecního rozpočtu, zvýšení bezohlednost vůči svým občanům. V druhém případě s ohledem právě na stoupající životní náklady, kdy starosta tvrdí, že dobře už bylo. V názoru, že by obce měly výběr daně samy administrativně zajistit, zastává zcela odmítavé stanovisko.

Petr Černoch, starosta obce Kašava

Přes 300 tisíc korun na dani z nemovitých věcí ročně obdrží obec Kašava. Podle starosty Petra Černochoa vzhledem k celkovým příjmům nejde o nijak závratnou částku, za kterou obec příliš nepořídí. Ani neplánuje, že by se o zvýšení inkasa v dalších letech aktivně zastupitelstvo pokoušelo. Pro vedení obce je totiž důležité, aby si udrželi co nejvíce obyvatel a život jim neztěžovali novým finančním zatížením, byť by to mělo pozitivní vliv na tamní rozpočet. Ten se potýká s druhou největší zadlužeností mezi sledovanými obcemi Mikroregionu Slušovicko. Starosta však věří v brzké vyplacení dotací, které hospodaření obce výrazně vylepší. Jak tvrdí, v obci je potřeba investovat i za cenu úvěrů s přijatelnými úroky.

11.2 Daň z nemovitých věcí pohledem člena předsednictva Svazu měst a obcí České republiky

Pro další náhled o vnímání možností využití daně z nemovitých věcí byl s podobnými dotazy jako starostové osloven také člen předsednictva Svazu měst a obcí České republiky Karel Rejchrt, který je zároveň starostou obce Božanov na Náchodsku s 342 obyvateli.

O současné podobě daně z nemovitých věcí

Podle Karla Rejchrta by se nejzásadnější změny měla dočkat sazba za zemědělské pozemky. Vysvětluje to tím, že těžká technika využívá i obecních komunikacích, ty nadměrně opotřebovává a obce mají v porovnání s jejich příjmy velké výdaje související s údržbou silnic. Připomenul, že sazba byla už v době svého zavedení nízká a že se očekávalo její brzké znatelné navýšení, k němuž však nedošlo. Míní, že venkovské obce tak mají minimální příjem z daně vztahující se k zemědělským pozemkům, a to i s ohledem na to, jak významné plochy se v jejich katastrech obvykle nachází. Podle Rejchrta se Svaz měst a obcí České republiky snaží přispět ke změně legislativy. Má však těžkou pozici, jelikož je podle všeho nutná změna zákona a proti navýšení sazeb za zemědělské pozemky prý již nyní stojí silná agrární lobby. Obecně je příjem z daně z nemovitých věcí podle jeho názoru nízký.

O navyšování a zavádění koeficientů

Podle Rejchrta se často jedná o nepopulární krok, ke kterému je potřeba mít odvalu a dostatečně ho obyvatelům vysvětlit. Hlavně je nutné sdělit, že peníze získané od občanů budou odvedeny do rozpočtu obce, ve které mají své nemovitosti. Dodal, že zastupitelstvo v jeho obci zavedlo místní koeficient 2.

O znalosti možností daně z nemovitých věcí u starostů malých obcí

Vnímá, že problematika daně z nemovitých věcí může být pro řadu starostů složitá. Je však přesvědčen, že každý starosta je schopen si sám dohledat potřebné informace a pokud si není něčím jistý či něčemu nerozumí, má v rámci institucí veřejné správy řadu možností, jak potřebná data získat.

O návrhu, že by obce daň z nemovitých věcí samy administrativně spravovaly

Karel Rejchrt se domnívá, že je to nesmysl. Zejména proto, že obecní úřad nikdy nebude mít takovou váhu jako úřad finanční. Proto by se zvýšil počet těch, po kterých by se platba musela vymáhat. Nejen na to však obce nemají administrativní kapacitu.

O financování obcí a možnostech získávat dotaceŘada starostů je toho názoru, že místo navyšování příjmů za daně z nemovitých věcí jakožto jednoho ze zdrojů obecních příjmů upřednostní získání potřebné částky prostřednictvím dotací. K nim Rejchrt dodává, že jsou v řadě případů svým způsobem neefektivní. Zejména proto, že se obce věnují projektům, na které jsou aktuálně vypsány dotační tituly namísto toho, aby byly směřovány na takové projekty, které obce skutečně ze svého pohledu potřebují.

11.3 Daň z nemovitých věcí pohledem experta

Za účelem posouzení aspektů souvisejících s daní z nemovitých věcí a obecními rozpočty, byl osloven zkušený ekonom, který má svými podněty, rozhodnutími i zodpovědností vliv na hospodaření obce. Je jím vedoucí finančního odboru Městského úřadu v Litovli Jaromír Kolář. Níže opět shrnuji nejzásadnější poznatky z uskutečněného rozhovoru.

K důležitosti daně z nemovitých věcí

Jaromír Kolář považuje daň z nemovitých věcí za významnou část daňových příjmů obcí a měst. Podle jeho názoru je oproti ostatním daňovým příjmům její velkou výhodou stabilita a předvídatelnost, kdy k objemově výrazným změnám v jejím inkasu pro danou obec mezi jednotlivými roky dochází téměř výhradně pouze v případě změny koeficientů.

K názoru, že by obce měly daň i samy vybírat a celkově se o ni administrativně starat. Nyní totiž jsou pouze jejich stoprocentním příjemcem bez „jakéhokoliv příspěví“.

Vedoucí finančního odboru míní, že pokud by došlo k příslušné legislativní změně, tak by to zřejmě zvládnout musely, ale tuto situaci si vůbec nedokáže představit. Například u malých obcí, kde veškerou agendu zabezpečuje neuvolněný starosta a jedna účetní, u které navíc je možné předpokládat nedostatečnou znalost daňového řádu. Míní, že by tato změna přinesla potřebu vytvoření nových pracovních pozic v řadě obcí. Tito noví pracovníci by museli být náležitě proškoleni, aby byl právě podle daňového řádu zajištěn správný postup. U velké části malých obcí by tak náklady na platové záležitosti, vzdělávání zaměstnanců a administrativu spojenou s výběrem daně z nemovitostí převýšily objem získaných prostředků. V krajním případě by podle Jaromíra Koláře mohla nastat situace, že v malých obcích by právě z tohoto důvodu nebyl mezi občany zájem o účast na politickém životě v obci. Tedy by se nenašel nikdo, kdo by byl schopen obec jako starosta, potažmo jako člen zastupitelstva vést. Stávající systém výběru daně prostřednictvím finančního úřadu je podle

něj osvědčený, dlouhodobě funguje a osobně považuje za velkou hloupost cokoliv na něm ve vztahu k dani z nemovitých věcí měnit.

O (ne)ochotě navyšovat daň z nemovitých věcí

Podle Jaromíra Koláře mají komunální politici obavu z navyšování daně z nemovitých věcí, protože jakékoliv zvyšování daní je občany vnímáno negativně. A občan je volič, který každé čtyři roky může svým hlasem ovlivnit složení zastupitelstva obce i města. Z tohoto úhlu pohledu se čtyřleté volební období může zdát jako příliš krátké, protože jakékoliv nepopulární rozhodnutí se obvykle nedělají těsně po volbách a před volbami už vůbec ne.

O vnímání daně z nemovitých věcí z pohledu řadových obyvatel či firem

Vedoucí finančního odboru Městského úřadu v Litovli Jaromír Kolář míní, že průměrně informovaný občan či majitel firmy má povědomí o skutečnosti, že daň z nemovitostí je 100 % příjmem obce, kde se daná nemovitost nachází (a kde obvykle občan bydlí či podniká) a že tyto příjmy obce mohou být obcí následně využity pro údržbu stávajícího a budování nového obecního majetku, což by se mělo projevit v kvalitě životních podmínek občanů. V tomto smyslu je důležitá komunikace mezi místní samosprávou a občany, „osvěta“ prostřednictvím místního tisku, lokálního televizního vysílání či besed s občany. Z vlastních zkušeností může prohlásit, že po zvýšení daně z nemovitých věcí samozřejmě následuje mezi občany negativní odezva v prvním roce, kdy platí novou – vyšší hodnotu, ale v dalších letech již 90 % občanů výši daně neřeší.

11.4 Shrnutí kapitoly 11

Kapitola pojednává o postoji starostů z Mikroregionu Slušovicko k dani z nemovitých věcí. Spojuje je zásadní postoj: ke zvýšení výnosu daně z nemovitých věcí odmítají přistoupit. Vede je k tomu zejména sociální citění s obyvateli, kdy vnímají jejich vysoké životní náklady a nechtějí je dále svým rozhodnutím zvyšovat. Starostové zároveň nepovažují za vhodné prostřednictvím této daně eliminovat případný propad obecních příjmů – naopak se jim snaží kvalifikovanými odhady při stanovování rozpočtu na nové fiskální období předcházet, usilovat o dotace a v případné zakončení roku deficitem vyřešit v dalším rozpočtovém období úsporami, odložením jiných investic, výhodnými úvěry a podobně. Starostové se rovněž vyjadřovali k názoru, že by obce měly daň z nemovitých věcí samy kompletně administrativně obstarat, jelikož jsou jejím stoprocentním příjemcem. To je však

podle jejich názoru nemyslitelné, jelikož by to mimo jiné v řadě případů znamenalo přijetí nové pracovní síly, čímž by se celkový výnos zase snížil o výdaje spojené s pracovním místem. Pro nadregionální pohled byl osloven člen předsednictva Svazu měst a obcí České republiky Karel Rejchrt, který je zároveň starostou obce Božanov. Vyslovil se zejména pro vyšší zdanění zemědělských pozemků a vyzývá starosty k odvaze zavádět, resp. navyšovat koeficienty související s daní z nemovitých věcí, jelikož příjem navíc může obec rozumně investovat. Rozhovor byl rovněž uskutečněn s vedoucím finančního odboru Města Litovel Jaromírem Kolářem. Ten se mimo jiné domnívá, že výnos z daně z nemovitých obcí je pro obce významným příjmem, i například díky jeho předvídatelnosti. Rovněž není zastáncem, aby daň vybíraly přímo obce namísto stávajícího finančního úřadu. Z pohledu případného navýšení daně na základě obecně závazné vyhlášky míní, že k negativním reakcím ze strany občanů dochází zejména v prvním roce od zavedení, v dalším roce ji už drtivá většina obyvatel neřeší. Tato kapitola zároveň přináší odpovědi na výzkumnou podotázku, k čemu výnos z daně z nemovitých věcí obce využívají a jak nakládají s její výši s ohledem na svou roli řádného hospodáře.

12 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ MEZI VLASTNÍKY A SPOLUVLASTNÍKY NEMOVITÝCH VĚCÍ

Jakákoliv změna ve výši placení daně z nemovitých věcí má vliv na domácí či firemní rozpočet jejich vlastníků a spoluvlastníků. Očekávaný postoj občanů je pak důležitým faktorem pro rozhodování na úrovni obecní samosprávy, zda ke změně přistoupí. Proto bylo pro účely diplomové práce uskutečněno dotazníkové šetření mezi 94 vlastníky a spoluvlastníky nemovitostí na sledovaném území Mikroregionu Slušovicko. Cílem bylo přiblížit jejich postoj k dani z nemovitých věcí.

Respondenti byli osloveni buď osobně nebo telefonicky v měsíci dubnu 2021. Otázky byly sestaveny a vybrány tak, aby bylo v rámci možností dosaženo maximálního splnění účelu dotazníkového šetření ke konkrétnímu tématu.

Dotazník byl vedle obvyklých identifikačních údajů o respondentech složen z 10 základních otázek, kdy šlo především o otázky uzavřené s dostatečnými možnostmi odpovědí napříč očekávaným názorovým spektrem. Dotazník je uveden v příloze č. 1.

Dotazníkové šetření představuje kvantitativní metodu výzkumu a jeho výhoda může spočívat například v relativní časové nenáročnosti. Respondenti byli dotazováni anonymně, což může při tomto typu průzkumu na území s citlivými společenskými vazbami přispět k tomu, že jejich odpovědi budou upřímné a mít tak pro celé šetření větší váhu.

Naopak nevýhodou může být skutečnost, že o tématu výzkumu předem nepřemýšleli, jejich odpovědi jsou obvykle bezprostřední, což naopak může celý průzkum částečně zkreslit.

12.1 Výsledky dotazníkového šetření

V následující podkapitole bude popsáno, jak respondenti odpovídali na jednotlivé otázky. Výsledky jsou přehledně zobrazeny v tabulkách a okomentovány.

Charakteristika respondentů

Celkem bylo do průzkumu věnovanému dani z nemovitých věcí zařazeno 51 mužů a 43 žen. Nejvíce zastoupenou věkovou kategorií bylo rozmezí 41–55 let). Převažovalo středoškolské vzdělání. Demografické údaje respondentů jsou zobrazeny v tabulkách číslo 12 až 14.

Tabulka 12: Pohlaví respondentů, vlastní zpracování

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)
Muž	51	54,26
Žena	43	45,74
Celkem	94	100

Tabulka 13: Věk respondentů, vlastní zpracování

Věkové rozložení	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)
18-25 let	1	1,06
26-40 let	17	18,09
41-55 let	53	56,38
56-65 let	15	15,96
66 let a více	8	8,51
Celkem	94	100

Tabulka 14: Vzdělání respondentů, vlastní zpracování

Nejvyšší dosažené vzdělání	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)
Základní	6	6,38
Střední	82	87,23
Vyšší	6	6,38
Celkem	94	100

Následuje vyhodnocení otázek, které byly respondentům položeny na téma daň z nemovitých věcí a jejich vztahu k ní.

Jak byste ohodnotil(a) svoje dosavadní znalosti ohledně daní z nemovitých věcí? Oznámkujte se jako ve škole 1 až 5.

Cílem této otázky bylo zjistit, jak respondenti subjektivně vnímají své daňové znalosti, konkrétně daně z nemovitých věcí.

Z šetření v rámci této otázky vyplynulo, že oslovení vlastníci a spoluvlastníci nemovitostí mají podle svého vlastního hodnocení spíše jen průměrné až podprůměrné znalosti o dani z nemovitých věcí. V rámci průzkumu měli možnost se oznámkovat jako ve škole, kdy tři čtvrtiny vybraly hodnocení dobře nebo nedostatečně. Pouze jeden z dotazovaných se ohodnotil jedničkou. Naopak 15 respondentů zvolilo známku nedostatečně. Absolutní a relativní četnosti odpovědí respondentů jsou uvedeny v tabulce 15.

Tabulka 15: Posouzení znalosti daně z nemovitých věcí, vlastní zpracování

	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)
Známka 1	1	1,06
Známka 2	7	7,45
Známka 3	33	35,11
Známka 4	38	40,43
Známka 5	15	15,96
Celkem	94	100

Víte, na základě, čeho se daň z nemovitých obcí vyměřuje?

Cílem této otázky bylo doplnění otázky předchozí, zda sebehodnocení znalostí respondentů může odpovídat skutečnosti.

V případě otázky o znalosti vyměření daně z nemovitých věcí byla nejčastěji zvolena odpověď „Spíše ano“ (relativní četnost 36,17 %) a „Spíše ne“ (relativní četnost 14,89 %). K této otázce lze uvést, že respondenti často spontánně doplňovali, že jde o velikost jejich pozemků a nemovitostí, k čemu je využívají, a tedy že podle toho se určuje výše částky, kterou mají na dani každoročně zaplatit. V pohledu absolutní četnosti jen 8 z 94 respondentů odpovědělo na znalostní otázku „Ano“, 14 z nich pak uvedlo, že způsob vyměření neznají. Celkové výsledky jsou zobrazeny v tabulce číslo 16.

Tabulka 16: Posouzení znalosti o způsobu vyměření daně z nemovitých věcí, vlastní zpracování

	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)
Ano	8	8,51
Spíše ano	34	36,17
Spíše ne	38	40,43
Ne	14	14,89
Celkem	94	100

Kolik nemovitostí v obci vašeho trvalého bydliště v rámci vaší domácnosti vlastníte či spoluvlastníte? Tedy pozemků i staveb dohromady.

Tato otázka vyhodnocená v tabulce číslo 17 směřovala ke zjištění, jak významné mohou být odpovědi skupiny respondentů k váze celého šetření. Tedy jak velkou skupinu nemovitostí mají ve svém vlastnictví.

Tabulka 17: Celkový počet vlastněných nemovitých věcí respondenty, vlastní zpracování

	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)
1	70	74,47
2 až 4	9	9,57
5 a více	10	10,64
Jsem vlastníkem pouze určitého podílu na nemovitostech	5	5,32
Celkem	94	100

V posuzované skupině respondentů převažovalo vlastnictví jedné nemovitosti. Tato možnost představovala relativní četnost necelých 75 %. Obvykle, jak respondenti dodávali, šlo o místo trvalého bydliště. Naopak 10,6 % dotazovaných konstatovalo, že jsou vlastníky více než 5 nemovitostí. Při doplňkové otázce šlo o ty, co vlastní více různých pozemků a k tomu i budovu či bytovou jednotku.

Kolik ročně zaplatíte (v rámci vaší společné domácnosti) na dani z nemovitých věcí?

Cílem této otázky vyhodnocené v tabulce číslo 18 bylo zjištění, jak velké výdaje kvůli placení daně z nemovitých věcí respondenti mají.

Tabulka 18: Výše ročních plateb za daň z nemovitých věcí, vlastní zpracování

	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)
do 1000 Kč	49	52,13
1001 – 3000 Kč	29	30,85
Více než 3001 Kč	9	9,57
Nevím	7	7,45
Celkem	94	100

Průzkum ukázal, že více než polovina dotázaných na dani z nemovitých věcí ročně uhradí maximálně 1000 Kč. Často šlo o ty, kteří svou nemovitost využívají k běžnému bydlení a nemají ani rozsáhlé pozemky. Necelá třetina respondentů pak musí na dani odvést částku pohybující se mezi 1000 Kč až 3000 Kč. Více než 3 000 Kč pak ročně podle svých slov hradí 9 z 94 respondentů. Zajímavostí je, že 7 oslovených zvolilo variantu nevím, kdy ji doplňovali vyjádřeními typu „Musel bych se podívat, něco platím, ale už nevím kolik“ apod. Následující otázka souvisí s otázkou – Kolik ročně zaplatíte (v rámci vaší společné domácnosti) na dani z nemovitých věcí?

Výše hrazené částky vám přijde jako...

Jelikož placení daně z nemovitých věcí se nelze v podstatě vyhnout a jsou vždy určitým zásahem do soukromého, rodinného rozpočtu, bylo zjišťováno, jak respondenti výši daně, kterou musí za svou či své nemovitosti ročně platit, z pohledu její výše vnímají.

Nikdo z respondentů nevybral možnost, že by mu výše hrazené částky přišla jako nízká. Nešlo ani o ty, kteří platí méně než 1000 Kč. Nejčtenější odpovědí, jak ukazuje tabulka číslo 19, byla varianta „vysoká“ (77,66 %). Pouze 14 z 94 respondentů uvedlo, že výši jimi hrazené daně považují za přiměřenou.

Tabulka 19: Vnímání výše daně z nemovitých věcí, vlastní zpracování

	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)
Nízká	0	0,00
Přiměřená	14	14,89
Vysoká	73	77,66
Neumím/nechci hodnotit	7	7,45
Celkem	94	100

Víte, že příjemcem daně z nemovitých věcí je obec a může prostřednictvím koeficientů ovlivnit její výši?

Cílem otázky bylo zjistit, jaký přehled mají dotazovaní o vlivu obecních úřadů na celkovou výši daně.

V této otázce se ukázala poměrně velká neznalost respondentů, jak může obec výši daně ovlivnit. Kladně se k této znalostní otázce vyjádřila jen necelá desetina oslovených. Šlo zejména o ty, kteří znalost ve věci daně z nemovitých věcí označili školní známkou 1 či 2. Naopak drtivá většina dotázaných (téměř 90 %) zvolila možnost „Ne“ či „Spíše ne“. Odpovědi jsou shrnuty v tabulce číslo 20.

Tabulka 20: Znalost možnosti zavedení koeficientů jako pravomoci obcí, vlastní zpracování

	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)
Ano	3	3,19
Spíše ano	5	5,32
Spíše ne	7	7,45
Ne	77	81,91
Celkem	94	100

Souhlasili byste se zvýšením daně, pokud by to mělo přispět rozvoji obce?

Cílem otázky bylo posoudit, zda by se postoj k výši daně změnilo utvrzení, že by peníze odvedené na dani sloužily ke všeobecnému prospěchu.

V této otázce s odpověďmi zobrazenými v tabulce číslo 21 se ukázal jistý patriotismus a sounáležitost s domácím venkovským prostorem. Variantu „Ano“ či „Spíše Ano“ totiž zvolila více než polovina respondentů. Naopak odpovědi „Spíše ne“ a „Ne“ měly relativní četnost v součtu 41 %. Více však o reakcích pojednává následující otázka.

Tabulka 21: Zjistění ochoty platit vyšší daně z nemovitých věcí, vlastní zpracování

	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)
Ano	22	23,40
Spíše ano	33	35,11
Spíše ne	16	17,02
Ne	23	24,47
Celkem	94	100

V předchozí otázce jste odpověděl/a Ano či Spíše Ano. Jak velké zvýšení ročně by pro vás bylo přijatelné?

Cílem otázky bylo zjistit, jak velkou částku navíc by v případě daně z nemovitých věcí byli respondenti ochotni platit.

K odpovědi k této otázce byli požádáni pouze ti respondenti, kteří v předchozím dotazu věnovanému ochotě vůbec něco uhradit navíc označili odpověď Ano nebo Spíše ano. Téměř všichni zvolili variantu do 500 Kč, jak je patrné z tabulky číslo 22. Nutno však podotknout, že jde skutečně o horní hranici, jelikož respondenti k ní často uváděli, že to by šlo skutečně o maximum a svolní by byli ke 100 až 200 Kč a chtěli by dopředu vědět, jak by přesně bylo s jejich penězi naloženo. Doplnuji zde reakce i těch, kteří odmítají platit výše, byť by to bylo ku prospěchu obce. V souhrnu lze konstatovat, že celkovou daňovou zátěž i s ohledem na další životní výdaje už nyní považují za nepřiměřeně vysokou. Tato otázka souvisí i s předchozím dotazem ve smyslu vnímání přiměřenosti současné výše daně z nemovitých věcí, kdy ji tři čtvrtiny dotázaných označují za vysokou.

Tabulka 22: Finanční vyjádření ochoty platit více na dani z nemovitých věcí, vlastní zpracování

	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)
Do 500 Kč	47	85,45
501 až 1000 Kč	8	14,55
1 001 Kč	0	0,00
Celkem	55	100

Víte, s jak velkými příjmy obec, ve které bydlíte, hospodaří?

Cílem závěrečné otázky bylo zjistit, zda respondenti mají znalost o výši částky, se kterou jejich domovská obec hospodaří. Výsledky jsou ukázány v tabulce číslo 23.

Z šetření vyplynulo, že dotázaní neví, jakými příjmy obec hospodaří. Výrazně tak převážila odpověď ne, a to s relativní četností téměř 80 %. Přibližně třetina dotázaných pak chtěla vědět správnou odpověď, na kterou vesměs reagovali slovy, že „tak nějak si to i mysleli.“

Tabulka 23: Znalost výše obecních příjmů, vlastní zpracování

	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)
Ano	0	0,00
Spíše ano	5	9,09
Spíše ne	14	14,89
Ne	75	79,79
Celkem	94	100

12.2 Shrnutí kapitoly 12

Pro účely posouzení vnímání daně z nemovitých věcí ze strany jejich poplatníků bylo uskutečněno dotazníkové šetření, kterého se zúčastnilo 94 respondentů. První část průzkumu se týkala zjištění jejich znalostí o dani jako takové, kdy lze výsledky označit spíše jako nedostatečné. Další otázky směřovaly k aktuální výši hrazené částky, která většině respondentů přišla jako vysoká. Náhled mohla ovlivnit i současná ekonomická situace, kdy se řada obyvatel musí vypořádat s citelným zdražováním. V rámci šetření se však ukázala i sounáležitost s obcí, kdy by více než polovina oslovených byla ochotna platit na dani více s tím, že by to viditelně přispělo k rozvoji obce. Poslední dotaz byl věnován příjmové stránce obcí s tím, že povědomí o příjmech obce bylo mezi respondenty malé.

13 PŘÍKLADY ZKUŠENOSTÍ OBCÍ SE ZAVEDENÝMI KOEFIICIENTY

Na základě rozhovorů se starosty Mikroregionu Slušovicko se ukázalo, že obce nemají zájem navyšovat příjem z daně z nemovitých prostřednictvím změny koeficientů. Jedinou výjimkou je Ostrata s místním koeficientem 2. Z toho důvodu byly osloveni starostové obcí mimo sledovaný mikroregion, které se již rozhodly příjem z nejstarší majetkové daně navýšit, aby vysvětlily motivaci takového konání včetně jeho kladů a záporů.

V první řadě šlo o obce, které podle ustanovení § 11 zákona o dani z nemovitých věcí stanovily pro celé území koeficient 1,5 pro násobení základní sazby daně u staveb a rodinných domů používaných pro rekreaci. Dále pak staveb a prostor pro podnikatelskou činnost. A také o obce, které podle § 12 zákona o dani z nemovitosti stanovily místní koeficient, kterým se vynásobí daňová povinnost poplatníka za jednotlivé druhy pozemků, staveb, samostatných nebytových prostorů a za byty, popřípadě jejich soubory.

Položeny jim byly tyto okruhy otázek:

- Proč jste se rozhodli využít možnosti zavést místní koeficient nebo tzv. koeficient 1,5?
- Jak na zavedení reagovali a reagují vlastníci nemovitostí?
- Můžete shrnout klady a zápory zavedení pro obec jako takovou?
- Považujete zavedení koeficientů za vhodný způsob, jak navýšit obecní příjmy?
- Jaký příjem navíc změna či uplatnění koeficientů pro obecní rozpočet přinesla?

Nejstěžejnější poznatky oslovených starostů a popis situace v daných obcích s různými přístupy z jejich strany uvádím níže.

Situace v obci Tověř na Olomoucku (starosta Miroslav Majer)

V obci Tověř na Olomoucku s 620 obyvateli zavedli koeficient 1,5 podle ustanovení § 11 zákona o dani z nemovitých věcí už v roce 1995 kvůli tamní chatové oblasti, která kvůli svému četnému užívání kladla zvýšené nároky na údržbu veřejného prostranství. Byla tak

jednou z prvních obcí v ČR. Za tu dobu získala stovky tis. Kč nejen na údržbu území určeného k rekreaci. Podle stávajícího starosty Miroslava Majera se s ohledem na letopočet zavedení jedná o natolik historickou daň, že nyní si již nikdo z majitelů dotčených nemovitostí nestěžuje, že hradí více, než je zákonem stanovené minimum. Na druhou stranu je to jediný koeficient, který obec zavedla, případně využila možnosti jeho zvýšení. Podle starosty je totiž v malých obcích zcela běžné, že součástí volebního programu uchazečů o post ve vedení obce je slib, že nepřipustí vyšší platbu za daň z nemovitých věcí ze strany místních obyvatel, a někdy i firem. Také Miroslav Majer považuje daň z nemovitých věcí za minoritní s tím, že místo jejího navyšování se obec raději chová hospodárně, a navíc má vysokou úspěšnost v získávání financí z dotačních titulů.

Situace v obci Sivice na Brněnsku (starostka Marie Kousalová)

Obec Sivice je obcí s přibližně 1100 obyvateli, která obecně závaznou vyhláškou v roce 2010 zavedla v souladu se zněním § 11 zákona o dani z nemovitých věcí koeficient 1,5 a taktéž stanovila místní koeficient dle § 12 ve výši 3. Naopak k tomu snížila koeficient stanovený dle § 6 pro celou obec o jednu kategorii na koeficient 1.

Podle starostky Marie Kousalové byla důvodem výstavba kanalizace, kdy obec chtěla co nejvíce eliminovat úvěrové zatížení rozpočtu. Taktéž využila skutečnosti, že na nezanedbatelné části území obce se nachází cementárna a další podnikatelské subjekty. Doplnila, že navýšení bylo nutné dostatečně předem i srozumitelně vysvětlit zejména řadovým občanům, a přesvědčit je o jeho výhodnosti. Tamní obyvatelé už tak zavedení koeficientů přijímají smířlivě s tím, že se jim obec snaží nenavyšovat poplatky za svoz odpadů či za psy, čímž to jim navýšenou platbu kompenzuje. V případě zavedení koeficientu 1,5 bylo motivací získání prostředků na péči o tamní chatovou oblast Dlouhé Kopaniny.

Na otázku, zda by s ohledem na zkušenost se zavedením koeficientů obec postupovala stejně, odpověděla starostka zcela souhlasně. Moc jiných, takto efektivních způsobů na vylepšení příjmů, podle Marie Kousalové obce ani nemají. Odhadem pak vyčíslila, že se díky obecně závazné vyhlášce z roku 2010 daří obci ročně navíc získat 3 mil. Kč, což představuje zhruba polovinu ze současných příjmů daně z nemovitých věcí.

Situace ve městě Ledvice na Teplicku (starosta Zdeněk Javůrek)

Město Ledvice je obcí s 552 obyvateli v okrese Teplice. Tamní zastupitelstvo se usneslo, že s platností od roku 2020 zavede podle § 12 zákona o dani z nemovitých věcí místní koeficient v maximální výši 5. Hlavním cílem bylo získat více peněz od tamní elektrárny a úpravny uhlí, která představuje velkou zátěž s ohledem na životní komfort v regionu. Obec však na české poměry poměrně unikátním řešením zohlednila místní obyvatele – tedy ty vlastníky nemovitostí, kteří v obci trvale žijí. Výraznou část koeficientem navýšené a odvedené daně z nemovitých věcí jim radnice vrací formou daru. Lidé s trvalým bydlištěm v obci jsou tak rázným krokem ve prospěch rozpočtu města finančně nepoškozeni. I tak to podle starosty Zdeňka Javůrka stálo mnoho přesvědčování a vysvětlování, aby lidé postup obce přijali s pochopením. Podle údajů z webu Monitor - kompletní přehled veřejných financí ještě v roce 2019 tvořily v obecním rozpočtu příjmy z daně z nemovitých obcí 1,02 mil. Kč, v roce 2021 to bylo už 5, 26 mil. Kč. Starosta k tomu doplnil, že obec tak nyní navíc získává 3 mil. Kč ročně navíc – dříve na daních získala zhruba 1 mil. Kč, nyní je to 5 mil. Kč s tím, že zhruba 1 mil. Kč občanům ročně vrátí. Tento postup by doporučil všem starostům, kteří chtějí navýšit příjem pro svoji obec například z důvodu ekologické zátěže (existence velkých továren, dolů, odkališť apod. na území obce) či nadměrných výdajů souvisejících například s turistickým ruchem. Samozřejmě s tím, že vedení obce musí myslet na kompenzace pro místní obyvatele, aby byli zvýšenou platbou za daň z nemovitých věcí ve skutečnosti co nejméně dotčeni.

Situace v obci Soutice na Benešovsku (starostka Alena Exnerová)

Místní koeficient dle § 12 zákona o dani z nemovitých věcí v maximální výši 5 zavedla obec Soutice na Benešovsku. Hlavním důvodem byla skutečnost, že obec chtěla takto získat peníze na drobnější investice, jako je výstavba hřiště, oprava lávky přes vodní tok a také na podporu provozu tamní prodejny. Zastupitelstvo pro své rozhodnutí argumentovalo zejména tím, že se v předchozích letech podařilo v obci mimo jiné vybudovat vodovod a kanalizaci, čímž znatelně stouplala cena tamních domů i pozemků. Proti rozhodnutí se však podle starostky Aleny Exnerové zvedla velká vlna odporu ze strany vlastníků nemovitostí, kdy podle svých slov 2 měsíce nedělala prakticky nic jiného, než jim odepisovala na dopisy a zprávy týkající se právě daně z nemovitých věcí. Aby se situace uklidnila, přistoupilo vedení obce pro rok 2022 ke snížení koeficientu na hodnotu 3 pro část obce, kde převažují nemovitosti trvale žijících obyvatel. Koeficient 3,5 pak platí pro chatové oblasti na území

obce. Starostům, kteří zvažují zvýšení inkasa z daně z nemovitých věcí prostřednictvím zákonem vymezených možností, proto radí, aby tento krok pečlivě uvážili a se znalostí místních vyhodnotili všechna pro a proti. Navýšení místního koeficientu na hodnotu 5 pro rok 2021 totiž obci Soutice přineslo přibližně 700 tis. Kč, což starostka nepovažuje adekvátní k velmi negativní situaci, kterou změna vyvolala. Podle ní je tak lepší některé investice odložit a obyvatelům říci, že je v daném období není možné z finančních důvodů uskutečnit.

13.1 Shrnutí kapitoly 13

Kapitola s názvem Příklady zkušeností obcí se zavedenými koeficienty popisuje situaci v obcích mimo sledovaný Mikroregion Slušovicko, které se již odhodlaly využít možnosti zavést místní koeficient, potažmo tzv. koeficient 1,5. Z jejich vyjádření i dostupných statistik vyplývá, že tímto krokem dokázaly výrazně navýšit příjem do obecního rozpočtu prostřednictvím inkasa z daně z nemovitých věcí, a to zejména díky platbám významných průmyslových subjektů působících na katastru obce. I v případě venkovských sídel do 2000 obyvatel jde o miliony korun ročně navíc. Starostové zároveň upozornili, že zavedení koeficientů je nutné předem obhájit před lidmi s trvalým bydlištěm v obci, případně jim navýšené platby finančně či jinak kompenzovat.

14 NÁVRHY PRO ROZHODOVÁNÍ OBCÍ O DANI Z NEMOVITÝCH VĚCÍ

V závěru diplomové práce jsou na základě informací získaných v teoretické části a v předchozích kapitolách praktické části vyhodnoceny a okomentovány možnosti, jak by obce do 2000 obyvatel měly s možnostmi změnit inkaso z daně z nemovitých věcí nakládat. A tedy i využít jako prostředek eliminace propadů příjmů.

Tři níže uvedené varianty představují tři základní možnosti, na které jsou aplikovány reálné situace z vybraných obcí z Mikroregionu Slušovicko.

Po vyhodnocení poznatků uvedených v předchozích kapitolách obcím doporučuji a navrhuji variantu C – navýšení plateb za daň z nemovitých věcí.

14.1 Varianta A – snížení plateb za daň z nemovitých věcí

Tato varianta je uvedena v přehledu jako krajní, jelikož je to poměrně nereálná možnost, pohybující se za hranicí přijatelného populismu, který se příliš neslučuje s rolí řádného hospodáře. Souvisí s ní tyto argumenty.

- a) Obce na sledovaném území už nyní mají ve většině případů velmi nízké inkaso z daně z nemovitých věcí. Jak je uvedeno v kapitole 9, u některých obcí z Mikroregionu Slušovicko jde pouze o desítky tis. Kč – například v Dešné jen o 70 tis. Kč a v Podkopné Lhotě o 223 tis. Kč za rok 2021. Vzhledem k tomu, že jde o obce do 1000 obyvatel, nelze ani snížit koeficient 1,0, jímž se násobí základní sazba daně.
- b) V případě obcí nad 1000 obyvatel je kategorie koeficientu stanoveného dle § 6 zákona o dani z nemovitých věcí 1,4 a tedy snížit lze na 1,0. Ve sledovaném souboru obcí se jedná o Hvozdnou, Trnavu a Všeminu. Už tak však jsou tamní výnosy z daně z nemovitých věcí relativně nízké. Například Hvozdná má v přepočtu na obyvatele výnos pouze 0,46 tis. Kč. Snížení by hospodaření obce potýkající se s relativně vysokou zadlužeností (77 %) poškodilo, byť by s ohledem na celkovou skladbu a výši příjmů nešlo o příliš citelný zásah.
- c) Jako další možnost na snížení výnosu se nabízí osvobození zemědělských pozemků podle § 4 zákona o dani z nemovitých věcí. Jde se však o velmi neuvážený krok. K zemědělským plochám totiž často vedou komunikace ve vlastnictví obcí, které se

o ně musejí starat. A právě těžká zemědělská technika komunikace poškozuje a znečišťuje.

14.2 Varianta B – ponechání plateb za daň z nemovitých věcí

Preferovaná varianta z pohledu oslovených starostů obcí z Mikroregionu Slušovicko, ke které se veda řada logických argumentů, nicméně nepřispívá zvýšeným příjmem do obecního rozpočtu.

- a) Ve prospěch stávajícího nastavení výše plateb hovoří vyjádření oslovených starostů, že případné propady příjmů či získání prostředků lze řešit místo snahy navýšit inkaso z daně z nemovitých věcí získáním dotací či výhodným úvěrováním, které dlouhodobě nepoškodí hospodaření obce. To se podařilo například obci Hvozdná s vyjednaným úrokem přesahující jen 1 %. Není tak nutné obyvatele dále finančně zatížit. Navíc již nyní v některých obcích výnos z daně z nemovitých věcí tvoří nemalou část celkových příjmů (Březová - 9,16 %) a Ostrata (7,13 %), což rozhodně není zanedbatelná suma.
- b) Ponechání stávajících koeficientů odpovídá i fakt, že už nyní téměř čtyři pětiny respondentů z Mikroregionu Slušovicko v rámci uskutečněného dotazníkové šetření uvedlo, že stávající výši daně, kterou musí hradit, považují za vysokou.
- c) Je před komunálními volbami, kdy se letos na podzim bude velká část současných starostů snažit obhájit svůj mandát. Do té doby je nerozumné otázku například zavedení místního koeficientu otevírat, byť by to bylo vůči obci prospěšné.
- d) V rámci dotazování se ukázalo, že znalost daně z nemovitých věcí není vysoká ani u některých starostů Mikroregionu Slušovicko. Tedy že neumí přesně vyhodnotit klady a zápory zavedení koeficientů, a proto může být v konečném důsledku pohodlnější se změnami aktivně nezabývat a úsilí věnovat právě získávání dotací.

14.3 Varianta C – navýšení plateb za daň z nemovitých věcí

Sledovaný soubor obcí Mikroregionu Slušovicko se vyznačuje tím, že pouze Ostrata má zavedený místní koeficient ve výši 2,0. Ostatní obce mají koeficient dle počtu obyvatel. Takzvaný koeficient 1,5 nezavedla žádná z obcí. A dle vyjádření starostů se obce ke změně ani nechystají. I přes stávající postoj nejvyšších představitelů místní samosprávy je varianta

C – navýšení plateb za daň z nemovitých věcí, v rámci diplomové práce navrhovanou doporučovanou variantou, sestavenou v rámci hlavního cíle práce, tedy jak mohou obce do 2000 obyvatel využít daň z nemovitých věcí. Pro variantu C hovoří následující argumenty.

- a) Obce by měly zřetelněji vnímat tu výhodu, že výnos z daně z nemovitých věcí je pro ně jistým a předvídatelným příjmem, se kterým mají minimální administrativní zátěž a s žádným dalším subjektem v soustavě veřejné a státní správy se o něj nedělí. Na rozdíl například od sdílených daní, na jejichž konečném výnosu se navíc podílí i aktuální ekonomicko – společenská situace. Dále pak dotací, které jsou nenárokové a obce je tedy nemusí obdržet. Právě snahou získávání dotací oslovení starostové z Mikroregionu Slušovicko často zdůvodňovali, proč nechtějí usilovat o navýšení inkasa z daně z nemovitých věcí na základě svých možností.
- b) Obce by měly využít poměrně nové změny zákona o dani z nemovitých věcí, kdy jsou od 1. ledna 2021 oprávněny podle ustanovení § 12 stanovit obecně závaznou vyhláškou místní zavést koeficient ve výši v rozmezí 1,1 až 5. Oproti předchozí právní úpravě je současnou výhodou, že ho lze v rámci uvedeného rozmezí stanovit na jedno desetinné číslo. To obcím umožňuje co nejsmysluplněji stanovit finální výši.
- c) Pro zavedení místního koeficientu hovoří i skutečnost, že obce mají možnost stanovit místní koeficient jak pro celé území, tak i jen pro jednotlivé části obce. Lze tak poměrně efektivně určit, kteří vlastníci budou platit více. Mohou to být například podnikatelské subjekty (v rámci Mikroregionu Slušovicko lze poukázat na firemní pozemky v Neubuzi či Trnavě) či lokality, se kterými mají obce zvýšené náklady na údržbu – například turisticky atraktivní místa. Jde například o části ve Všemině či v Podkopné Lhotě. I na základě zkušeností obcí mimo sledovaný region, které přibližuje předchozí kapitola, lze tak poměrně jednoduše obohatit obecní příjem o stovky tisíc korun ročně.
- d) Jako další možnost se nabízí vyšší daní zatížit lokality, kde obce nabízí k odprodeji stavební parcely s nově vybudovanou infrastrukturou. I vzhledem k aktuálním cenám pozemků a jejich nedostupnosti, by z pohledu nových majitelů mělo jít i přes zvýšení na základě místního koeficientu o platbu, kterou budou dlouhodobě respektovat. Navíc s předpokladem, že půjde o vlastníky relativně dobře finančně zajištěné a lze tak odhlédnout od ekonomicko-sociálního pohledu.

- e) Přímou pro plošné zavedení koeficientů a tím i výrazné navýšení příjmu za daň z nemovitých věcí obcí v Mikroregionu Slušovicko hovoří skutečnost, že dodatečný příjem mohou obce dále investovat do veřejného prostranství a služeb, čímž se cena nemovitostí dále zvyšuje. Navíc okolí Slušovic a Zlína patří mezi vyhledávané lokality pro trvalé bydlení.
- f) V případě plošného navýšení daně z nemovitých věcí mají dotčené obce navíc řadu možností, jak zvýšenou platbu místním obyvatelům kompenzovat – například nižšími poplatky za svoz odpadů či finančními dary. Zamezí tak vzniku nespokojenosti mezi občany.
- g) Doporučením také je, aby obce v rámci Mikroregionu Slušovicko postupovaly jednotně a místní koeficient zavedly všechny. A dále aby na reálných příkladech zejména trvalým obyvatelům názorně demonstrovaly, jak se navýšení daně pozitivně projeví na životě v obci. I jak se ukázalo v dotazníkovém šetření, více než polovina respondentů by svolila k navýšení daně z nemovitých věcí, pokud by to bylo k dobru života na venkově. Starostové mohou navíc využít expertů z finančního úřadu, kteří jim pomohou sestavit srozumitelné modely, jak problematiku občanům přiblížit. A pokud už budou vyšší platby za daň z nemovitosti zavedeny, je třeba na nich trvat.

ZÁVĚR

Na začátku teoretické části jsem se věnoval základním faktům týkajících se fungování územní samosprávy, jejímu právnímu vymezení, její správou a vymezení venkovského prostoru. Druhá kapitola pojednává o rozpočtech obcí. Třetí kapitola je zaměřena na rozpočtové určení daní. Následující dvě kapitoly se zaměřují na daň z nemovitých věcí, její konstrukci a přibližuje možnosti, jak s ní obce s jakožto výlučnou majetkovou daní mohou v rámci pravomocí vymezených zákonem nakládat. Závěrečná kapitola teoretické části popisuje správu daně.

Úvod praktické části se věnuje vymezení zkoumaného území, kterým jsou obce do 2000 obyvatel sdružené v Mikroregionu Slušovicko. Dále je vyhodnoceno jejich hospodaření s akcentem na příjmovou a výdajovou stránku a také parametry hodnotící finanční zdraví malých obcí. Ukázalo se, že žádná z nich nemá ekonomické problémy, na které by ukázaly základní indikátory ministerstva financí.

Uskutečněna byla také komparace, jak sledované obce přistupují k dani z nemovitých věcí zejména s ohledem na využívání koeficientů, jejichž prostřednictvím lze příjem z daně z nemovitých věcí znatelně navýšit. Ukázalo se, že až na jednu výjimku této možnosti nevyužívají. Vysvětlení přinášejí i výstupy z rozhovorů se starosty, kteří se snaží zohledňovat stoupající životní náklady obyvatel. Navíc se letos na podzim konají komunální volby, kdy v následujících měsících nelze očekávat nepopulární kroky směřované vůči občanům. Pro nadregionální pohled byl osloven vedoucí ekonomického oddělení Městského úřadu v Litovli a také člen předsednictva Svazu měst a obcí České republiky i starosta malé obce. Oba se shodli na důležitosti daně z nemovitých věcí jakožto tradičního příjmu do obecních rozpočtů a popsali i další aspekty jeho výběru a správy. Taktéž byli osloveni starostové obcí z různých částí České republiky, kde zastupitelstvo již využilo takzvaný koeficient 1,5 či zavedlo místní koeficient. Popsána je tak motivace k tomuto rozhodnutí včetně jeho kladů a záporů.

Pro získání postojů samotných poplatníků byl uskutečněno dotazníkové šetření mezi vlastníky a spoluvlastníky nemovitostí. Mimo jiné z něj vyplynulo, že už současné zdanění nemovitostí je vysoké. Na druhou stranu více než polovina dotázaných uvedla, že by souhlasila se zvýšením (byť jen malým), pokud by se to mělo kladně projevit na rozvoji obce.

V závěrečné fázi práce jsou zpracovány návrhy, jak mohou obce s ohledem na aktuální legislativu daň z nemovitých věcí v souvislosti s obecními rozpočty využít a jak lze jejím prostřednictvím navýšit celkové příjmy. Hlavní i vedlejší cíle práce tak byly naplněny.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

HALÁSKOVÁ M., *Veřejná správa v České republice*, Opava, 2013, s.78. ISBN: 978-80-7248-944-2.

HENDRYCH, D. *Správní právo: obecná část*. 8. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice., s.153, ISBN 978-80-7179254-3.

INSTITUT PRO VEŘEJNOU SPRÁVU PRAHA. *Rozpočtové hospodaření pro zastupitele obcí*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2018. ISBN 978-80-87544-99-0.

KADEŘÁBKOVÁ, Jaroslava a Jitka PEKOVÁ, 2012. *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-910-4.

KUBÁTOVÁ, Květa, 2018. *Daňová teorie a politika*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-807-5981-653.

LAJTKEPOVÁ, Eva, 2013. *Veřejné finance v České republice: teorie a praxe*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. ISBN 978-80-7204-861-8.

LEE, Robert D., Ronald Wayne JOHNSON a Philip G. JOYCE, c2013. *Public budgeting systems: a guide to PPB and ZBB*. 9th ed. Burlington, MA: University Park Press. ISBN 14-496-2790-0.

MARKOVÁ, Hana, 2020. *Daňové zákony 2020, úplná znění platná k 1.1. 2020*. Praha: GRADA Publishing. ISBN 978-80-271-1333-0.

PEKOVÁ, Jitka, 2005. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI. ISBN 80-735-7049-1.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5608-0.

RADVAN, M., 2010, *Daně a poplatky jako vlastní daňové příjmy obcí*. In: KADEČKA, S. Pocta Petru Průchovi. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva. ISBN 978-80-86775-22-7.

ROSEN, Harvey S., Ted GAYER a Abdülkadir CIVAN. *Public finance*. 10th ed. Maidenhead: McGraw - Hill Education, 2014, 588 s. ISBN 9780077154691.

ŘEZNÍČKOVÁ, Kristýna. *Výlučné daňové příjmy obcí*. 1. vyd. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, 2016, 228 s. ISBN 978-80-87382-80-6.

SEDMIHRADSKÁ, Lucie. *Rozpočtový proces obcí*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 179 s. ISBN 9788074789670.

SYRUČEK, Vladimír a Vencislav SABOTINOV, 2018. *Realitní právo: nemovitosti v realitní praxi*. V Praze: C.H. Beck. Praktická knihovna (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-701-9.

VANČUROVÁ, Alena a Václav BONĚK, 2011. *Správa daní pro ekonomy*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-701-8.

VANČUROVÁ, Alena, Lenka LÁCHOVÁ a Jana VÍTKOVÁ, [1997] -2020. *Daňový systém ČR: cvičebnice*. V Praze: 1. VOX. Ekonomie (1. VOX). ISBN 978-80-87480-63-2.

Online zdroje

Česko, 1992a. Zákon č. 338/ 1992 Sb. ze dne 4. května 1992 o dani z nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů České republiky. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-338>

Česko, 2020. Pozměňovací návrh k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti daní. In: Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR. [online]. [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/...f=1>.

Daňové příjmy rozpočtů krajů a obcí dle zákona o rozpočtovém určení daní [online], 2020. Praha: Generální finanční ředitelství [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/kraje-a-obce/danove-prijmy-kraju-a-obci/rozpoctove-urceni-dani/danove-prijmy-rozpocetu-kraju-a-obci-dle-zakona-o-rozpocetovem-urceni-dani>.

Dobrovolný svazek obcí – Mikroregion Slušovicko [online], 2020. Zlín: Krajský úřad Zlínského kraje [cit. 2022-04-16]. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/dobrovolny-svazek-obci-mikroregion-slusovicko-cl-2775.html>.

Doporučení pro obce při vydávání obecně závazných vyhlášek [online], 2021. Praha: Ministerstvo financí České republiky [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-nemovitych-veci/informace-stanoviska-a-sdeleni/2021/doporuceni-pro-obce-pri-vydavani-obecne-koeficienty>.

Informace poskytnuté dle zákona č. 106/1999 Sb., (0029/2021) [online], 2021. Praha: Generální finanční ředitelství [cit. 2022-04-21]. Dostupné z:

<https://archiv.financnisprava.cz/cs/financni-sprava/generalni-financni-reditelstvi/uredni-deska-gfr/poskytnute-info-dle-zakona-106-1999sb/2021>.

Jak číst rozpočet obce [online], 2020. Poříčany: Obec Poříčany [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.obec-poricany.cz/obec/rozpocet-1/jak-cist-rozpocet-obce/>.

Magazín Hvozdná [online], 2021. Hvozdná: Hvozdná [cit. 2022-04-16]. Dostupné z: <https://www.hvozdna.cz/rocnik-2021>.

Metodický materiál odboru veřejné správy, dozoru a kontroly Ministerstva vnitra: Tvorba obecně závazných vyhlášek Úprava daně z nemovitých věcí [online], 2016. Praha: Ministerstvo vnitra ČR [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/>

Ministerstvo vnitra České republiky, 2020b. Metodické materiály k zákonným zmocněním pro vydávání obecně závazných vyhlášek [online]. © 2020 [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/clanek/metodicke-materialy127512.aspx>

Monitor – kompletní přehled veřejných financí [online], 2022. Praha: Ministerstvo financí České republiky [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/>.

Monitoring hospodaření územních samosprávných celků [online], 2018. Praha: Ministerstvo financí ČR [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/hospodareni-obci/monitoring-hospodareni-uzemnich-samosprav>.

Možnosti optimálního nastavení daně z nemovitých věcí z pohledu obce [online], 2021. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: www.danemo.pef.czu.cz.

O Mikroregionu Slušovicko [online], 2007. Slušovice: Mikroregion Slušovicko [cit. 2022-04-16]. Dostupné z: <https://www.mikroregion-slusovicko.cz/o-mikroregionu/>.

Obec Březová [online], 2020. Březová: Obecní úřad Březová [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.brezovauzlina.cz/>.

Obec Dešná [online], 2020. Dešná: Obecní úřad Dešná [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://desnauzlina.cz/>.

Obec Hrobice [online], 2020. Hrobice: Obec Hrobice [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://www.hrobice.cz/o-obci-1/>.

Obec Hvozdná [online], 2021. Hvozdná: Obec Hvozdná [cit. 2022-04-16]. Dostupné z: <https://www.hvozdna.cz>.

Obec Kašava [online], 2020. Kašava: Obec Kašava [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://www.kasava.cz/informace-o-obci/>.

Obec Neubuz: Oficiální stránky obce Neubuz [online], 2022. [cit. 2022-04-16]. Dostupné z: <https://www.neubuz.cz/>.

Obec Ostrata [online], 2020. Ostrata: Obecní úřad Ostrata [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://www.ostrata.cz/o-obci/>.

Obec Trnava [online], 2021. Trnava: Obec Trnava [cit. 2022-04-16]. Dostupné z: <https://www.trnava.cz/>.

Obec Veselá [online], 2020. Veselá: Obecní úřad Veselá [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: <https://www.veselauzlina.cz/>.

Obec Všemina [online], 2021. Všemina: Obec Všemina [cit. 2022-04-16]. Dostupné z: <https://obecvsemina.eu/>.

Podkopná Lhota [online], 2020. Podkopná Lhota: Obecní úřad Podkopná Lhota [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: <https://podkopnalhota.cz/>.

Přestavba bývalého OÚ na sociální byty [online], 2018. Veselá: Obec Veselá [cit. 2022-04-16]. Dostupné z: <https://www.veselauzlina.cz/realizovane-projekty/prestavba-byvaleho-ou-na-socialni-byty/>.

Rozpočtové hospodaření pro zastupitele obcí [online], 2018. Praha: Ministerstvo vnitra ČR [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/>.

Systém veřejné správy a všeobecná vnitřní správa, 2020. *Státní služba* [online]. Praha [cit. 2021-4-25]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/zkusebni-otazky-a-odborna-literatura.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

Zákon č. 23/2017 Sb.: Zákon o pravidlech rozpočtové odpovědnosti [online], 2017. Praha: AION CS [cit. 2021-4-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-23>

Zpráva o vývoji rozpočtového hospodaření obcí, dobrovolných svazků obcí, krajů a Regionálních rad regionů soudržnosti k 31. 12. 2021 [online], 2022. Praha: Ministerstvo financí ČR [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/hospodareni-obci/mesicni-zpravy-o-hospodareni-uzemnich-ro/2021/zprava-o-vyvoji-rozpocetoveho-hospodareni-44182>.

Zpráva o vývoji rozpočtového hospodaření obcí, dobrovolných svazků obcí, krajů a Regionálních rad regionů soudržnosti k 31. 12. 2021 [online], 2022. Praha: Ministerstvo financí České republiky [cit. 2022-04-23].

Zpravodaj Obecního úřadu Neubuz 2017 č. 4 [online], 2017. Neubuz: Neubuz [cit. 2022-04-16]. Dostupné z: <https://www.neubuz.cz/obec-292/zpravodaj/rok-2017/>.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Rozpočtové určení daní ČR platné od 1.1 2021, zdroj: Ministerstvo financí České republiky	29
Obrázek 2: Podíl majetkových daní z celkového zdanění za rok 2020, zdroj: OECD, vlastní zpracování	35
Obrázek 3: Vývoj podílu majetkových daní na celkovém daňovém příjmu ČR a průměru OECD, zdroj: OECD, vlastní zpracování	36
Obrázek 4: Schéma základního rozdělení pozemků v ČR, zdroj: Vančurová a Láchová 2012, s. 326	39

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Rozpočtové určení daní ve vybraných zemích OECD, vlastní zpracování, zdroj: Kubátová, 2018, s. 248	37
Tabulka 2: Základní koeficienty pro výpočet DzNV u pozemků podle velikosti obce, zdroj: Vančurová, 2020, s. 378, vlastní zpracování	42
Tabulka 3: Základní sazba daně u staveb a jednotek dle zákona č. 338/1992 Sb. o DzNV, vlastní zpracování.	44
Tabulka 4: Koeficienty podle počtu obyvatel. Zdroj: Česko, 1992 b, vlastní zpracování... ..	47
Tabulka 5: Vývoj hospodaření v jednotlivých obcích v letech 2017–2021, zdroj: monitor.statnipokladna.cz, vlastní zpracování.....	58
Tabulka 6: Porovnání příjmů a výdajů na jednoho obyvatele v roce 2021. Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, vlastní zpracování.....	60
Tabulka 7: Ukazatele monitorující hospodaření obcí, zdroj: monitor.statnipokladna.cz, vlastní zpracování	61
Tabulka 8: Vývoj výnosu DzNV v letech 2017–2021 (v tis. Kč), vlastní zpracování, zdroj: monitor.statnipokladna.cz.....	64
Tabulka 9: Podíl výnosu DzNV na celkových příjmech. Vlastní zpracování, zdroj: monitor.statnipokladna.cz.....	64
Tabulka 10: Porovnání DzNV s ostatními ukazateli za rok 2021. Vlastní zpracování, zdroj: monitor.statnipokladna.cz.....	65
Tabulka 11: Přehled využívaných koeficientů ve sledovaných obcích, vlastní zpracování	66
Tabulka 12: Pohlaví respondentů, vlastní zpracování	77
Tabulka 13: Věk respondentů, vlastní zpracování.....	77
Tabulka 14: Vzdělání respondentů, vlastní zpracování	77
Tabulka 15: Posouzení znalosti daně z nemovitých věcí, vlastní zpracování	78
Tabulka 16: Posouzení znalosti o způsobu vyměření daně z nemovitých věcí, vlastní zpracování.....	78
Tabulka 17: Celkový počet vlastněných nemovitých věcí respondenty, vlastní zpracování	78
Tabulka 18: Výše ročních plateb za daň z nemovitých věcí, vlastní zpracování	79
Tabulka 19: Vnímání výše daně z nemovitých věcí, vlastní zpracování.....	80
Tabulka 20: Znalost možnosti zavedení koeficientů jako pravomoci obcí, vlastní zpracování	80
Tabulka 21: Zjistění ochoty platit vyšší daně z nemovitých věcí, vlastní zpracování.....	81
Tabulka 22: Finanční vyjádření ochoty platit více na dani z nemovitých věcí, vlastní zpracování.....	82
Tabulka 23: Znalost výše obecních příjmů, vlastní zpracování.....	82

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazníkové šetření v obci

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dotazníkové šetření na téma Daně z nemovitých věcí v obcích do 2000 obyvatel

Demografické údaje

A) Pohlaví

- a. žena
- b. muž

B) Věk

- a. 18–25 let
- b. 26–40 let
- c. 41–55 let
- d. 56–65 let
- e. 66 a více let

C) Nejvyšší dosažené vzdělání

- a. základní
- b. střední
- c. vyšší

Otázky

1. Jak byste ohodnotil(a) svoje dosavadní znalosti ohledně daní z nemovitých věcí?

Oznámkujte se jako ve škole 1 až 5.

- a. známka 1
- b. známka 2
- c. známka 3
- d. známka 4
- e. známka 5

2. Víte, na základě, čeho se daň z nemovitých obcí vyměřuje?

- a. ano

- b. spíše ano
 - c. ne
 - d. spíše ne
3. Kolik nemovitostí v obci vašeho trvalého bydliště v rámci vaší domácnosti vlastníte či spoluvlastníte? Tedy pozemky i stavby dohromady.
- a. 1
 - b. 2–4
 - c. 5 a více
 - d. jsem vlastníkem pouze určitého podílu na nemovitostech
4. Kolik ročně zaplatíte (v rámci vaší společné domácnosti) na dani z nemovitých věcí?
- a. do 1 000 Kč
 - b. 1 001 – 3 000 Kč
 - c. více než 3 001 Kč
 - d. nevím
5. Výše hrazené částky vám přijde jako...
- a. nízká
 - b. přiměřená
 - c. vysoká
 - d. neumím/nechci hodnotit
6. Víte, že příjemcem DzNV je obec a může prostřednictvím koeficientů ovlivnit její výši?
- a. ano
 - b. spíše ano
 - c. spíše ne
 - d. ne
7. Souhlasil byste se zvýšením DzNV, pokud by to mělo přispět rozvoji obce?
- a. ano
 - b. spíše ano

- c. spíše ne
- d. ne

8. V předchozí otázce jste odpověděl/a Ano či Spíše Ano. Jak velké zvýšení ročně by pro vás bylo přijatelné?

- a. do 500 Kč
- b. 501 – 1 000 Kč
- c. 1 001 Kč

9. Víte, s jak velkými příjmy obec, ve které bydlíte, hospodaří?

- a. ano
- b. spíše ano
- c. ne
- d. spíše ne

10. K jakému účelu nejhodnotnější část nemovitostí, které jsou ve vlastnictví a spoluvlastnictví členů vaší domácnosti, využíváte?

- a. k podnikání
- b. k bydlení
- c. k podnikání a bydlení
- d. k pronájmu
- e. jiné účely

Děkuji za odpovědi.